

CILJI TRAJNOSTNEGA RAZVOJA IN TRAJNOSTNI RAZVOJ PODJETJA

MAJA ROŽMAN, TJAŠA ŠTRUKELJ

Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta, Maribor, Slovenija
maja.rozman1@um.si, tjasa.strukelj@um.si

Ta raziskava preučuje cilje trajnostnega razvoja in kaj je pomembno za trajnostni razvoj podjetja, svetujemo pa tudi, da naj podjetja vključijo trajnostne cilje v svoje poslovne strategije. Trajnostno usmerjena podjetja ne prispevajo le k boljši prihodnosti za vse, temveč tudi krepijo svojo konkurenčnost, odpornost in dolgoročno uspešnost. Vključevanje trajnostnih praks zahteva dovolj celovit pristop, ki vključuje osredotočenost na dogajanje v podjetju, tudi izobraževanje in oblikovanje vrednot družbene odgovornosti zaposlenih, in osredotočenost na dogajanje v okolju podjetja, tudi sodelovanje z dobavitelji, prav tako pa je potrebno redno spremljanje napredka. V tem poglavju smo obravnavali vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja v Sloveniji. Analiza ključnih kazalnikov za Slovenijo je pokazala pomembne dobre prakse na različnih področjih. Dovolj celovita integracija trajnostnih ciljev v poslovne modele podjetij je ključna za doseganje trajnostnega razvoja in dolgoročne poslovne uspešnosti. Trajnostne prakse ne prinašajo le koristi okolju in družbi, temveč tudi ustvarjajo nove poslovne priložnosti ter krepijo odnose s strankami, dobavitelji in drugimi udeleženci podjetja (deležniki). Podjetja, ki vlagajo v trajnost, si tako zagotavljajo boljšo pripravljenost na prihodnje izzive in dolgoročno odpornost na trgu.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.epf.6.2025.1](https://doi.org/10.18690/um.epf.6.2025.1)

ISBN
978-961-286-987-8

Ključne besede:
trajnostni razvoj,
cilji trajnostnega razvoja,
trajnostni razvoj podjetja,
trajnostne prakse,
trajnostne poslovne
strategije,
poslovna uspešnost

1 Uvod

Trajnostni razvoj postaja vse pomembnejši vidik poslovanja, saj podjetja po vsem svetu prepoznajo potrebo po uravnoteženju gospodarske rasti, varstva okolja in družbene odgovornosti. V času, ko se soočamo z globalnimi izzivi, kot so podnebne spremembe, izčrpavanje naravnih virov in družbena neenakost, postaja trajnostni razvoj ključnega pomena za zagotavljanje dolgoročne blaginje in konkurenčnosti podjetij (Abualfaraa idr., 2020; Yu, 2024). Naravne katastrofe in podnebne spremembe prinašajo nepredvidljive vremenske vzorce, kar neposredno vpliva na podjetja, njihove dobavne verige in operativne zmogljivosti (Boqiang in You, 2024). Boqiang in You (2024) sta preučila vpliv naravnih nesreč na kmetijsko gospodarsko rast na Kitajskem in ugotovila, da naravne nesreče negativno vplivajo na kmetijsko gospodarsko rast. Na primer, leta 2020 so naravne nesreče na Kitajskem povzročile ekonomsko izgubo, ki je bila dvakrat večja kot leta 2004. V letu 2021 so naravne nesreče prizadele 107 milijonov ljudi in povzročile neposredne ekonomske izgube v višini približno 334,02 milijarde juanov. Poleg tega naravne nesreče resno vplivajo na ekosisteme, kar vodi do bioloških invazij in širjenja škodljivcev ter bolezni, kar dodatno zavira kmetijsko gospodarsko rast (Boqiang in You, 2024). Povečana pogostost ekstremnih vremenskih dogodkov, kot so poplave, suše, neurja in vročinski valovi, lahko povzroči motnje v proizvodnji in distribuciji, kar posledično vpliva na zanesljivost oskrbe ter povečuje stroške poslovanja. Poleg tega naravne katastrofe lahko uničijo infrastrukturo in zaloge, kar vodi do dolgotrajnih motenj v poslovanju (Leslie, 2022; Wei in Chase, 2018). Podjetja se morajo zato prilagajati s prožnimi in trajnostnimi poslovnimi strategijami, da bi zmanjšala tveganja in povečala odpornost svojih operacij. Te strategije lahko vključujejo diverzifikacijo dobavnih verig, uvajanje naprednih tehnologij za napovedovanje vremenskih razmer in vlaganje v trajnostno infrastrukturo (Afum idr., 2021; Baumgartner in Rauter, 2017; BCG Global, 2022). Podjetja morajo obvladovati emisije v svoji vrednostni verigi in se prilagajati novim tehnologijam in potrošniškim trendom, ki lahko zmanjšajo njihovo izpostavljenost podnebnim tveganjem. Skladno s tem podjetja razvijajo strategije, ki vključujejo izboljšanje energetske učinkovitosti, uporabo obnovljivih virov energije in uvajanje trajnostnih inovacij v svoje poslovne modele (BCG Global, 2022).

Izčrpavanje naravnih virov zahteva od podjetij, da najdejo inovativne rešitve za učinkovito rabo virov in zmanjšanje odpadkov. Omejena razpoložljivost surovin povečuje tveganja in stroške, saj podjetja pogosto plačujejo višje cene za redke

materiale ali se soočajo z nestabilnostjo v dobavnih verigah. Zato je ključnega pomena, da podjetja razvijajo in implementirajo trajnostne prakse, ki vključujejo recikliranje, ponovno uporabo materialov in izboljšanje učinkovitosti proizvodnih procesov (Agajie idr., 2024). S tem lahko zmanjšajo svojo odvisnost od primarnih surovin in zmanjšajo negativne vplive na okolje. Inovacije v krožnem gospodarstvu, kjer se izdelki, materiali in viri čim dlje uporabljajo in obnavljajo, postajajo bistvenega pomena za doseg dolgoročne vzdržnosti (Hong in Xiao, 2024). Podjetja lahko na primer uvedejo zaprtokrožne proizvodne sisteme, kjer se odpadki iz ene faze proizvodnje uporabijo kot surovine v drugi. Poleg tega lahko sodelujejo v industrijskih simbiozah, kjer podjetja znotraj določene regije izmenjujejo materiale, energijo, vodo in stranske proizvode, kar zmanjšuje celotni okoljski odtis. Takšni pristopi ne le zmanjšujejo stroške in tveganja, temveč tudi ustvarjajo nove poslovne priložnosti in izboljšujejo konkurenčnost na trgu (Wang idr., 2024).

Družbena neenakost, ki se kaže v neenakem dostopu do izobraževanja, zdravstvenih storitev in gospodarskih priložnosti, pa poziva podjetja k večji družbeni odgovornosti, vključevanju raznolikosti in pravičnosti v svoje poslovne strategije (Ambrožič idr., 2024; Bergant idr., 2024; ISO, 2010; Tiwari in Lai Nguyen, 2024). Podjetja imajo pomembno vlogo pri zmanjševanju družbenih neenakosti, tako da zagotavljajo poštene in enake možnosti za vse zaposlene ter ustvarjajo vključujoče delovno okolje. Poleg tega lahko podjetja s svojimi dejavnostmi prispevajo k izboljšanju življenjskih pogojev v lokalnih skupnostih, spodbujajo izobraževanje, usposabljanje in dostop do zdravstvenih storitev (McKinsey & Company, 2021; KPMG, 2024).

Trajnostni razvoj ni le moralna in etična obveznost, temveč tudi poslovna priložnost. Podjetja, ki vključujejo trajnostna načela v svoje poslovanje, pogosto opažajo izboljšanje ugleda blagovne znamke, saj potrošniki in javnost cenijo odgovorno ravnanje in skrb za okolje ter družbo. Večja privlačnost za vlagatelje je rezultat naraščanja zanimanja za trajnostne naložbe, saj vlagatelji iščejo podjetja, ki so pripravljena na prihodnje izzive in imajo dolgoročno vzdržne poslovne modele (Berawi, 2019; Birgliadi idr., 2020). Povečana zvestoba strank je še en pomemben dejavnik, saj se potrošniki vse bolj odločajo za izdelke in storitve podjetij, ki sledijo trajnostnim načelom. Takšna podjetja ne le pritegnejo nove stranke, temveč tudi krepijo odnose z obstoječimi kupci, kar vodi k dolgoročnejšim poslovnim odnosom (Veldwijk, 2020). Poleg tega trajnostne prakse omogočajo podjetjem, da zmanjšajo stroške z učinkovitejšo rabo virov, kar pomeni manjšo porabo surovin, energije in

vode ter zmanjšanje količine odpadkov in v zdravju nevarnega zraka, vode in hrane. S tem se ne le zmanjšajo operativni stroški, temveč se tudi poveča operativna učinkovitost. Trajnostne prakse prav tako izboljšujejo odpornost na okoljske in družbene šoke oziroma izzive, saj podjetja, ki so pripravljena na spopadanje s podnebnimi spremembami, družbenimi nemiri in drugimi nepredvidljivimi dogodki, lažje prebrodijo krizne situacije in se hitreje prilagajajo spremembam na področju zakonodaje, tržnih pogojev, okoljskih izzivov, tehnologije in družbenih pričakovanj (Cassimon idr., 2016; Coppola in Ianuario, 2017; Yu idr., 2024).

V tem poglavju bomo podrobno predstavili vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja in prikazali, kako lahko trajnostne poslovne prakse pripomorejo k dolgoročni uspešnosti podjetja. Cilj je ponuditi dovolj celovit vpogled v pomen trajnostnega razvoja za podjetja ter spodbuditi njihovo aktivno vključevanje v doseganje globalnih ciljev trajnostnega razvoja. S tem želimo dovolj celovito prikazati, kako lahko podjetja ne le prispevajo k trajnostnemu razvoju, ampak tudi krepijo svojo konkurenčnost, odpornost in dolgoročno uspešnost. S prikazom najboljših praks, inovativnih rešitev in konkretnih primerov bomo pokazali, kako lahko podjetja učinkovito integrirajo trajnostne cilje v svoje poslovne modele. Podjetja, ki se zavežejo trajnostnemu razvoju, ne le prispevajo k boljši prihodnosti za vse, ampak tudi krepijo svojo konkurenčnost, odpornost in dolgoročno uspešnost. V uvodu so predstavljeni ključni izzivi sodobnega poslovanja, medtem ko so v poglavju 1 predstavljeni cilji trajnostnega razvoja. Poglavje 2 se osredotoča na trajnostni razvoj podjetij, pri čemer so podrobno obravnavane trajnostne poslovne strategije, trajnostni razvoj in poslovna uspešnost ter izvajanje trajnostnih praks. Prav tako ta analiza poudarja, kako trajnostne prakse omogočajo podjetjem zmanjšanje operativnih stroškov, povečanje zvestobe strank, izboljšanje ugleda in večje zanimanje vlagateljev. Poleg tega trajnostne strategije povečujejo odpornost podjetij na okoljske in družbene šoke, kar je ključnega pomena za dolgoročno stabilnost in konkurenčnost. Sklep tega poglavja združuje vse predstavljene koncepte in poudarja, da trajnostni razvoj ni le moralna in etična obveznost, temveč tudi poslovna priložnost. Podjetja, ki se zavežejo trajnostnemu razvoju, ne le prispevajo k boljši prihodnosti za vse, ampak tudi krepijo svojo konkurenčnost, odpornost in dolgoročno uspešnost.

2 Cilji trajnostnega razvoja

2.1 Cilji trajnostnega razvoja in kazalniki za doseganje ciljev

Cilji trajnostnega razvoja (*angl. Sustainable Development Goals – SDGs*) predstavljajo univerzalni poziv k ukrepanju za odpravo revščine, zaščito planeta in zagotavljanje miru in blaginje za vse ljudi do leta 2030. Leta 2015 jih je sprejela Generalna skupščina Združenih narodov v okviru Agende 2030. Ti cilji so nasledili Milenijske razvojne cilje in razširili področje delovanja na širši spekter ekonomskih, okoljskih in družbenih vprašanj (United Nations, 2024a).

SDGs vključujejo 17 ciljev in 169 podciljev, ki zajemajo ključna področja trajnostnega razvoja (slika 1). Namen teh ciljev je ustvariti svet, v katerem so odpravljene vse oblike revščine, zagotavljene enake možnosti za vse, izboljšano zdravje in dobro počutje, zagotovljen dostop do kakovostnega izobraževanja, enakost spolov, trajnostno upravljanje naravnih virov in boj proti podnebnim spremembam. SDGs prav tako poudarjajo pomembnost trajnostnega gospodarskega razvoja, dostojnega dela, inovacij, trajnostne industrije in infrastrukture ter zmanjševanja neenakosti znotraj in med državami (Statistični urad RS, 2024; United Nations, 2024a; United Nations, 2024b). Ti cilji so medsebojno povezani in zasnovani tako, da uravnotežijo tri dimenzije trajnostnega razvoja: ekonomsko, družbeno in okoljsko trajnost. Dovolj celovit pristop k trajnostnemu razvoju zahteva sodelovanje vlad, podjetij, civilne družbe in posameznikov po vsem svetu. Podjetja imajo ključno vlogo pri doseganju teh ciljev, saj lahko s svojimi inovacijami, tehnologijami in trajnostnimi poslovnimi praksami prispevajo k globalnim prizadevanjem za trajnostno prihodnost (World Resources Institute, 2020; WHO, 2024).

Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja (SDG kazalniki) so postali vse bolj pomemben vidik ocenjevanja trajnosti podjetja in so pomembno orodje za merjenje napredka podjetja pri doseganju trajnostnih ciljev. Podjetja lahko uporabijo kazalnike ciljev trajnostnega razvoja za oceno svojega vpliva na družbo in okolje ter izboljšanje svojega razvoja in svojih praks na teh področjih. Uporaba SDG kazalnikov pomaga pri vzpostavitvi bolj trajnostnih poslovnih modelov, saj lahko podjetja ocenijo svoje poslovne procese in proizvodne verige ter identificirajo priložnosti za izboljšanje trajnosti na vseh področjih, vključno z okoljskim vplivom, uporabo virov, delovnimi pogoji in družbeno odgovornostjo (Ambrožič idr., 2024; Bergant idr., 2024; Cortese

idr., 2020; ISO, 2010; Our World in Data team, 2023; United Nations, 2022). Za podjetja uporaba SDG kazalnikov pomeni bistveno konkurenčno prednost. Številni kupci in dobavitelji, pa tudi drugi udeleženci (deležniki) podjetja, se vse bolj zanimajo za trajnostne prakse podjetij in zahtevajo, da se podjetja izkažejo na tem področju. Podjetja morajo za trajnostne prakse izhajati iz trajnostno usmerjene vizije in politike podjetja (ki ju določajo lastniki podjetja) ter le-to realizirati skozi trajnostno usmerjene politike, strategije in taktike podjetja. Trajnostne strategije podjetja rezultirajo v trajnostnih poslovnih procesih in trajnostnem poslovanju podjetja. Na ta način lahko podjetja izboljšajo svoj ugled in poslovne rezultate ter prispevajo k splošnemu cilju trajnostnega razvoja (Cortese idr., 2020; Iazzi idr., 2022; World Resources Institute, 2020).

Uresničevanje SDGs zahteva integracijo trajnostnih načel v vse vidike poslovanja. Podjetja, ki sledijo tem ciljem, ne le izpolnjujejo svojo družbeno odgovornost, temveč tudi ustvarjajo dolgoročne konkurenčne prednosti. Trajnostne poslovne prakse izboljšujejo operativno učinkovitost, zmanjšujejo tveganja, povečujejo privlačnost za vlagatelje, izboljšujejo ugled blagovne znamke in spodbujajo zvestobo strank (Berawi, 2019; Fleming idr., 2017).

Podjetja lahko prispevajo k ciljem trajnostnega razvoja na več načinov, vključno z uvajanjem trajnostnih proizvodnih procesov, spodbujanjem enakosti in raznolikosti na delovnem mestu, vlaganjem v lokalne skupnosti in razvijanjem trajnostnih izdelkov in storitev. Ključnega pomena je tudi sodelovanje podjetij z vladami, nevladnimi organizacijami in drugimi deležniki za ustvarjanje sinergij in učinkovito reševanje globalnih izzivov (Afum idr., 2021; Baumgartner in Rauter, 2017; Stafford-Smith idr., 2017; Yu idr., 2024).

Cilji trajnostnega razvoja predstavljajo dovolj celovit in obsežen načrt za prihodnost, ki združuje vse države in deležnike v prizadevanjih za boljši, pravičnejši in trajnostno naravnan svet. Podjetja, ki prevzemajo vodilno vlogo pri doseganju teh ciljev, prispevajo h globalni blaginji in si hkrati ustvarjajo trdne temelje za svojo dolgoročno uspešnost in odpornost na prihodnje izzive (Iazzi idr., 2022; United Nations. 2024a, United Nations. 2024b, World Resources Institute, 2020). Slika 1 prikazuje vseh 17 ciljev trajnostnega razvoja.

Slika 1: Cilji trajnostnega razvoja

Vir: Organizacija združenih narodov, 2023.

2.2 Odprava revščine

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek pri zmanjševanju večdimenzionalne revščine ter zagotavljanju pogojev, v katerih lahko državljani EU izpolnjujejo osnovne potrebe. Kazalniki vključujejo: (1) stopnjo tveganja socialne izključenosti (Strategija EU 2030), (2) stopnjo tveganja revščine, (3) stopnjo resne materialne in socialne prikrajšanosti, (4) stopnjo zelo nizke delovne intenzivnosti (strategija EU 2030), (5) stopnjo preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški, (6) delež prebivalstva, ki ima v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji (Statistični urad RS, 2024). V nadaljevanju smo vsak kazalnik kratko predstavili.

Stopnja tveganja socialne izključenosti

Stopnja tveganja socialne izključenosti (Strategija EU 2030) predstavlja odstotek oseb, ki so izpostavljene tveganju socialne izključenosti. To vključuje posameznike, ki živijo pod pragom tveganja revščine, so resno materialno in socialno prikrajšani ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (Statistični urad RS, 2023a). Po podatkih Statističnega urada RS (2023a) je skupna stopnja tveganja socialne izključenosti v Sloveniji od leta 2014 do 2022 padala. Leta 2015 je bila stopnja socialne izključenosti med moškimi nekoliko nižja od tiste pri ženskah,

vendar je bila razlika manj izrazita kot v nekaterih drugih letih. Leta 2020 je sicer prišlo do rahlega povečanja stopnje tveganja socialne izključenosti, nato se je trend upadanja nadaljeval do leta 2022. Zmanjšanje stopnje tveganja socialne izključenosti je ključnega pomena za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, še posebej cilja 1, ki si prizadeva za odpravo revščine v vseh njenih oblikah. Visoka stopnja socialne izključenosti negativno vpliva na gospodarski razvoj, zdravje, izobraževanje in splošno dobrobit prebivalstva. Razlike med spoloma kažejo na potrebo po ciljno usmerjenih politikah, ki bodo posebej naslavljale ranljivosti in potrebe žensk.

Stopnja tveganja revščine

Stopnja tveganja revščine predstavlja odstotek oseb, ki živijo v gospodinjskih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek (po socialnih transferjih) je nižji od praga tveganja revščine. Prag tveganja revščine je določen na 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi (Statistični urad RS, 2023a). Podatki (Statistični urad RS, 2023a) kažejo, da so ženske bolj izpostavljene tveganju revščine, kar poudarja potrebo po ciljno usmerjenih politikah in programih, ki bodo naslovili specifične potrebe žensk, dodajamo da zlasti upokojenk in vdov. Nadaljnje znižanje stopnje tveganja revščine zahteva trajnostne socialne in ekonomske politike, ki bodo podprle ranljive skupine in omogočile enak dostop do virov in priložnosti.

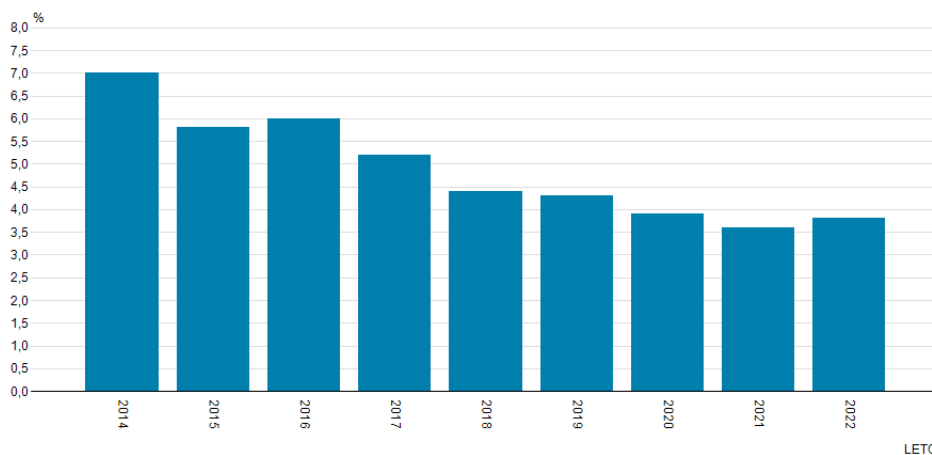
Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti

Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjskih, ki izkazujejo pomanjkanje vsaj sedmih od 13 elementov prikrajšanosti (Statistični urad RS, 2023a). Podatki Statističnega urada RS (2023a) kažejo, da se je skupna stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti v obdobju od 2014 do 2022 znatno zmanjšala. Leta 2014 je bila stopnja prikrajšanosti 6,2 %, v letu 2022 pa je padla na 1,4 %. Razlika med spoloma je najbolj izrazita v letih 2015 in 2016, kjer je stopnja prikrajšanosti pri ženskah znatno višja kot pri moških. Od leta 2019 dalje se stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti zmanjšuje za oba spola, vendar ženske še vedno ostajajo bolj ogrožene. Zmanjševanje stopnje resne materialne in socialne prikrajšanosti je ključno za izboljšanje kakovosti življenja in socialne pravičnosti v Sloveniji.

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (strategija EU 2030)

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (Strategija EU 2030) označuje odstotek oseb, starih med 0 in 64 let, ki živijo v gospodinjstvih, kjer odrasli člani (tj. stari 18–64 let) v referenčnem letu za dohodek delajo manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih. To pomeni, da je delovna intenzivnost teh gospodinjstev med 0 in 0,2 (Statistični urad RS, 2023a). Graf 1 prikazuje stopnjo zelo nizke delovne intenzivnosti v Sloveniji v obdobju od leta 2014 do 2022.

Graf 1: Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (Strategija EU 2030), Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023a.

Graf 1 kaže, da je bila najvišja stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti v letu 2014 in je znašala 7 %. Leta 2015 je stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti padla na 5,8 %. Od leta 2019 do 2022 se je stopnja še naprej zmanjševala, z najnižjo vrednostjo 3,8 % v letu 2022. Zmanjševanje stopnje zelo nizke delovne intenzivnosti je ključno za izboljšanje gospodarske stabilnosti in socialne blaginje v Sloveniji.

Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški

Stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški predstavlja odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, kjer stanovanjski stroški presegajo 40 % celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva (Statistični urad RS, 2023a). Najvišja stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški za celotno populacijo je bila v letu 2014

in je znašala 6,4 %, po tem pa je tekom let upadala in v letih 2021 in 2022 znašala 4,1 %. Visoka stopnja preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški pri osebah pod pragom tveganja revščine kaže na resen socialni problem, ki zahteva nujne politike in ukrepe za zagotavljanje dostopnega in cenovno ugodnega stanovanja.

Delež prebivalstva, ki ima v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji ali s trhlimi okenskimi okvirji

Kazalnik prikazuje odstotek oseb, ki so prikrajšane za posamezni element stanovanjske prikrajšanosti. V tem primeru gre za odstotek oseb, ki se soočajo s težavami, kot so na primer puščajoča streha, vlažne stene, temelji, trhli okenski okvirji ali tla v njihovih stanovanjih (Statistični urad RS, 2023a). Po podatkih Statističnega urada RS (2023a) je leta 2014 bil delež teh težav 29,9 %, v leta 2022 pa se je zmanjšal na 17 %. Visok delež prebivalstva pod pragom tveganja revščine, ki imajo težave s stanovanjskimi pogoji, kaže na resne težave v kakovosti bivanja za ranljive skupine. Te težave lahko negativno vplivajo na zdravje in splošno dobrobit prebivalcev, zato je nujno potrebno izboljšati stanovanjske pogoje za te skupine. Socialne politike in programi za izboljšanje stanovanjskih pogojev bi morali biti usmerjeni posebej k osebam, ki živijo pod pragom tveganja revščine.

2.3 Odprava lakote

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v boju proti podhranjenosti, pri spodbujanju trajnostne kmetijske proizvodnje ter pri zmanjševanju negativnih vplivov kmetijske proizvodnje (Statistični urad RS, 2023b). Ti kazalniki so: (1) prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva, (2) indeks factorskega dohodka v kmetijstvu na polnovredno delovno moč, (3) državna proračunska sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost, namenjena kmetijstvu, (4) delež kmetijskih zemljišč v uporabi z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi, (5) emisije amonijaka iz kmetijstva, (6) bruto bilanca hranil na kmetijskih zemljiščih in (7) stopnja samooskrbe.

Prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva

Prekomerna prehranjenost in debelost odraslega prebivalstva se meri kot delež prebivalcev, katerih indeks telesne mase presega 25, kar pomeni, da imajo prekomerno telesno težo (Statistični urad RS, 2023b). Leta 2007 je znašal delež

prekomerno prehranjenih odraslih oseb 39,8 %. Leta 2014 se je delež rahlo znižal na 37,3 %. Leta 2019 se je delež ponovno nekoliko povečal na 38,2 %. Naraščanje deleža prekomerno prehranjenih odraslih oseb kaže na potrebo po izboljšanju prehranskih navad in povečanju telesne aktivnosti med prebivalstvom.

Indeks factorskega dohodka v kmetijstvu na polnovredno delovno moč

Indeks factorskega dohodka v kmetijstvu na polnovredno delovno moč predstavlja nominalno neto dodano vrednost v stroških faktorjev v kmetijstvu, izraženo v tekočih cenah na polnovredno delovno moč (Statistični urad RS, 2023b). Po podatkih Statističnega urada RS (2023b) se je indeks factorskega dohodka v obravnavanem obdobju večkrat spreminjal, z največjim porastom v letu 2018 in zmanjšanjem v letu 2016. Leta 2021 je indeks znašal 73. Leta 2022 se je indeks zvišal na vrednost 122. Nihanje indeksa kaže na spremembe v gospodarskih razmerah, cenah kmetijskih proizvodov, stroških proizvodnje in učinkovitosti delovne sile v kmetijstvu. Visok indeks, kot leta 2018 in 2022, kaže na večjo gospodarsko uspešnost in dodano vrednost v kmetijstvu, medtem ko nizke vrednosti indeksa, kot leta 2016 in 2021, kažejo na manjšo gospodarsko uspešnost.

Državna proračunska sredstva za raziskovalno-razvojno dejavnost, namenjena kmetijstvu

Kazalnik prikazuje višino državnih proračunskih sredstev, namenjenih za raziskovalno-razvojno dejavnost v družbenoekonomskem cilju kmetijstvo (Statistični urad RS, 2023b). Po podatkih Statističnega urada RS (2023b) se je višina proračunskih sredstev za raziskovalno-razvojno dejavnost v kmetijstvu v obdobju od 2014 do 2022 večinoma povečevala. Zaznati je možno večje povečanje sredstev v letih 2017, 2021 in še posebej v letu 2022. Leta 2022 so sredstva dosegla najvišjo vrednost v obdobju, 21.348 EUR. Povečevanje proračunskih sredstev za raziskovalno-razvojno dejavnost v kmetijstvu odraža povečano pozornost in vlaganje države v razvoj kmetijskega sektorja. Ta sredstva so ključna za spodbujanje inovacij, izboljšanje produktivnosti in trajnostni razvoj v kmetijstvu.

Delež kmetijskih zemljišč v uporabi z ekološko pridelavo ali v preusmeritvi

Delež kmetijskih zemljišč v uporabi za ekološko pridelavo ali v preusmeritvi predstavlja odstotek vseh kmetijskih zemljišč v uporabi, ki se obdelujejo ekološko, vključno z obstoječimi območji ekološkega kmetovanja in območji, ki so v postopku preusmeritve v ekološko kmetovanje (Statistični urad RS, 2023b). Po podatkih Statističnega urada RS (2023b) je leta 2021 delež kmetijskih zemljišč v uporabi za ekološko pridelavo ali v preusmeritvi dosegel najvišjo vrednost 10,81 %. Povečevanje deleža kmetijskih zemljišč, ki so v ekološki pridelavi ali v preusmeritvi, kaže na naraščanje zanimanja za trajnostne in okolju prijazne metode kmetovanja v Sloveniji. Ekološko kmetovanje prispeva k varovanju okolja, izboljšanju kakovosti tal in vode ter zagotavljanju bolj zdravih prehranskih izdelkov. Povečanje deleža ekološko obdelanih zemljišč je pozitivno tako za kmetovalce kot tudi za potrošnike in okolje.

Emisije amonijaka iz kmetijstva

Kazalnik spremlja trende antropogenih emisij amonijaka v zrak, ki izvirajo iz kmetijstva (Statistični urad RS, 2023b). Po podatkih Statističnega urada RS (2023b) so leta 2014 emisije amonijaka znašale 16.952,9 mg. Leta 2016 so emisije nekoliko narasle na 17.517,2 mg, medtem ko so leta 2021 znašale 17.131,3 mg. Emisije amonijaka iz kmetijstva predstavljajo pomemben vir onesnaženja zraka, ki lahko prispeva k nastajanju sekundarnih delcev PM2.5, kislih padavin in evtrofikaciji¹ vodnih teles. Stabilne emisije v obravnavanem obdobju kažejo na konstantno raven kmetijskih dejavnosti, vendar tudi na potrebo po dodatnih ukrepih za zmanjšanje emisij.

Bruto bilanca hranil na kmetijskih zemljiščih

Bruto bilančni presežek dušika predstavlja razliko med količino dušika, vnesenega v tla v kmetijstvu, in količino dušika, ki se iz tal odstrani s spravilom pridelkov. Podobno bruto bilančni presežek ali primanjkljaj fosforja označuje razliko med količino fosforja, vnesenega v tla, in količino fosforja, ki se odstrani s spravilom pridelkov (Statistični urad RS, 2023b). Po podatkih Statističnega urada RS (2023b) je

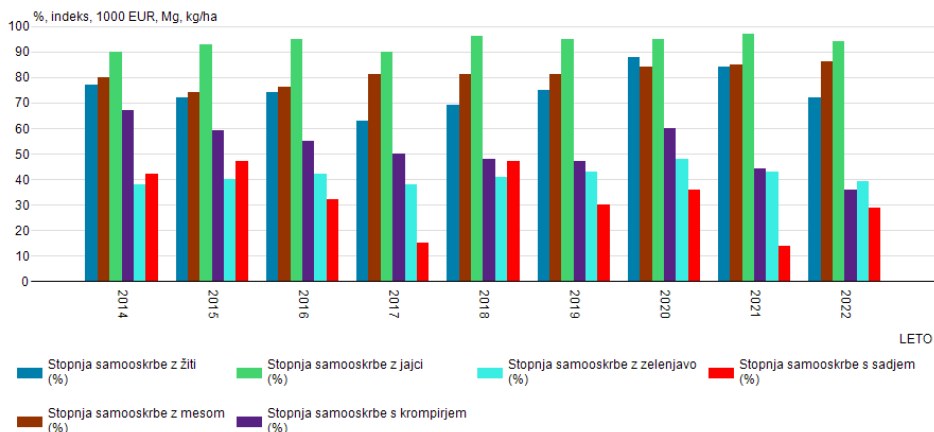
---

¹ Evtrofikacija oz. evtrofizacija nastaja zaradi povečanja anorganskih hranil v vodi. Zato se alge hitro razmnožujejo (t.i. cvetenje voda), pri odmiranju pa porabljajo velike količine kisika; tega zmanjka za življenje drugih organizmov, ki zato odmirajo (kar evtrofikacija oz. evtrofizacija še bolj pospeši).

leta 2014 bil bruto bilančni presežek dušika 42 kg/ha. Leta 2015 se je presežek povečal na 45 kg/ha in leta 2016 se je zmanjšal na 42 kg/ha. Bruto bilančni presežek dušika na kmetijskih zemljiščih (kg/ha) je v letu 2021 znašal 48 kg/ha. Bruto bilančni presežek dušika kaže na presežek dušika, ki ga kmetijstvo ne more v celoti absorbirati, kar lahko vodi do onesnaževanja okolja, zlasti vode in zraka. Visoki presežki dušika lahko prispevajo k evtrofikaciji vodnih teles in onesnaženju z nitrati. Stabilne vrednosti fosforja kažejo na dobro ravnotežje med vnosom in odvzemom fosforja, kar zmanjšuje tveganje za onesnaževanje s fosfati.

Stopnja samooskrbe

Stopnja samooskrbe prikazuje, v kolikšni meri domača proizvodnja (iz domačih osnovnih proizvodov) zadostuje za pokritje domače potrošnje, ki vključuje porabo za krmo, hrano in industrijsko uporabo (Statistični urad RS, 2023b). Graf 2 prikazuje stopnjo samooskrbe v Sloveniji za različne kategorije živil v obdobju od leta 2014 do 2022.

Graf 2: Stopnja samooskrbe, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023b.

Leta 2014 je bila stopnja samooskrbe z žiti 77 %. V leta 2017 je stopnja samooskrbe z žiti upadla na 63 %. Leta 2020 se je stopnja samooskrbe z žiti zvišala na 88 %, nato pa leta 2022 upadla na 72 %. Leta 2014 je bila stopnja samooskrbe z mesom 80 %. Leta 2017 se je stopnja samooskrbe z mesom zvišala na 76 % in je ohranjala stabilnost med 81 in 86 % do leta 2022. Stopnja samooskrbe z jajci je leta 2014

znašala 92 % in leta 2022 94 %. Stopnja samooskrbe s krompirjem je leta 2022 znašala 36 %. Stopnja samooskrbe z zelenjavo je leta 2020 znašala 48 %, nato pa do leta 2022 upadla na 39 %. Stopnja samooskrbe s sadjem je leta 2020 znašala 36 %, nato pa do leta 2021 upadla na 14 %. Leta 2022 se je znova zvišala na 29 %. Stopnja samooskrbe je ključni pokazatelj prehranske varnosti in neodvisnosti države. Visoka stopnja samooskrbe zmanjšuje odvisnost od uvoza in povečuje odpornost prehranskega sistema na zunanje motnje. Nihanja v stopnji samooskrbe za različne kategorije živil kažejo na področja, kjer je potrebno okrepiti domačo proizvodnjo in izboljšati kmetijske prakse za zagotavljanje trajnostne preskrbe s hrano (graf 2).

2.4 Zdravje in dobro počutje

V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri zagotavljanju pogojev, ki državljanom EU omogočajo zdravo življenje. To vključuje spremljanje zdravstvenih dejavnikov, vzrokov smrti in dostopa do zdravstvene oskrbe (Statistični urad RS, 2023c). Ti kazalniki so: (1) pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, (2) splošno zdravstveno stanje oseb, (3) standardizirana stopnja umrljivosti zaradi samomora in (4) delež kadilcev (rednih in občasnih) med odraslimi.

Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu

Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu je povprečno število let življenja, ki ga posamezna oseba lahko pričakuje ob rojstvu, če se stopnja umrljivosti po starosti od leta opazovanja dalje ne spremeni (Statistični urad RS, 2023c). Po podatkih Statističnega urada RS (2023c) je leta 2020 pričakovano trajanje življenja za moške upadlo na 77,81 leta, leta 2022 pa je naraslo na 78,42 leta. Leta 2014 je bilo pričakovano trajanje življenja ob rojstvu za ženske 83,68 leta. Leta 2020 je pričakovano trajanje življenja za ženske nekoliko upadlo na 83,39 leta. Leta 2022 se je še nekoliko povečalo na 83,94 leta. Pričakovano trajanje življenja je pomemben kazalnik zdravja in kakovosti življenja prebivalstva. Povečanje pričakovanega trajanja življenja kaže na izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalstva, dostopa do zdravstvenih storitev in splošne kakovosti življenja.

Splošno zdravstveno stanje oseb

Splošno zdravstveno stanje oseb je ocena, kako posameznik dojema svoje zdravje na splošno, izražena z eno od navedenih kategorij: zelo dobro, dobro, srednje, slabo, zelo slabo (Statistični urad RS, 2023c). Po podatkih Statističnega urada RS (2023c) je leta 2014 65 % oseb ocenilo svoje zdravstveno stanje kot zelo dobro ali dobro. Leta 2021 se je delež še povečal na 69 %, nato pa leta 2022 nekoliko upadel na 68 %. Leta 2014 je 26 % oseb ocenilo svoje zdravstveno stanje kot srednje. Leta 2020 se je delež zmanjšal na 24 %, nato pa leta 2022 nekoliko narasel na 25 %. Leta 2014 je 11 % oseb ocenilo svoje zdravstveno stanje kot slabo ali zelo slabo. Leta 2020 se je delež zmanjšal na 9 %, nato pa do leta 2022 upadel na 7 %. Samoocena splošnega zdravstvenega stanja je pomemben kazalnik subjektivnega zdravja prebivalstva in lahko odraža različne dejavnike, kot so dostop do zdravstvenih storitev, življenjski slog, socialno-ekonomski status in okoljski pogoji.

Standardizirana stopnja umrljivosti zaradi samomora

Stopnja umrljivosti zaradi samomora opisuje število smrti zaradi samomora na 100.000 prebivalcev v določenem koledarskem letu. Pri izračunu se uporablja starostna standardizirana stopnja, ki omogoča primerjavo populacij z različnimi starostnimi strukturami (Statistični urad RS, 2023c). Po podatkih Statističnega urada RS (2023c) je leta 2014 stopnja umrljivosti zaradi samomora za moške znašala 27,13 na 100.000 prebivalcev. Leta 2020 je dosegla najnižjo vrednost v obdobju, 21,81. Leta 2021 je stopnja narasla na 26,08 in nato leta 2022 rahlo upadla na 25,32. Leta 2014 je stopnja umrljivosti zaradi samomora za ženske znašala 4,61 na 100.000 prebivalcev. Leta 2021 je stopnja narasla na 6,63 in nato leta 2022 rahlo upadla na 6,27. Čeprav se stopnja umrljivosti zaradi samomora med moškimi in ženskami rahlo spreminja skozi leta, ostaja stabilno visoka pri moških in nižja pri ženskah. To poudarja potrebo po intenzivnih prizadevanjih za preprečevanje samomorov in izboljšanje duševnega zdravja, še posebej med moškimi.

Delež kadilcev (rednih in občasnih) med odraslimi

Kazalnik delež kadilcev med odraslimi opisuje število oseb, starih najmanj 15 let, ki so v anketi odgovorile, da kadijo cigarete vsak dan ali občasno (Statistični urad RS, 2023c). Po podatkih Statističnega urada RS (2023c) je bilo leta 2014 rednih kadilcev 18,9 % odraslih. Leta 2019 je delež rednih kadilcev upadel na 17,4 %. Leta 2014 je

bilo občasnih kadilcev 5,4 % odraslih. Leta 2019 se je delež občasnih kadilcev rahlo povečal na 5,8 %. Zmanjševanje deleža rednih kadilcev je pozitiven znak in kaže na uspešnost ukrepov za zmanjšanje kajenja, kot so kampanje za ozaveščanje o škodljivosti kajenja, prepovedi kajenja v javnih prostorih in zvišanje davkov na tobačne izdelke.

2.5 Kakovostno izobraževanje

V EU kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v osnovnem izobraževanju, v terciarnem izobraževanju in v izobraževanju odraslih (Statistični urad RS, 2023d). Kazalniki so: (1) delež otrok, vključenih v (predšolsko) izobraževanje, starih od 4 leta do starosti ob vstopu v obvezno osnovnošolsko izobraževanje, (2) zgodnja opustitev izobraževanja, (3) prebivalstvo s terciarno izobrazbo, (4) stopnja delovne aktivnosti nedavnih diplomantov, (5) vključenost odraslih v izobraževanje in (6) nizka raven pismenosti učencev.

Delež otrok, vključenih v (predšolsko) izobraževanje, starih od 4 leta do starosti ob vstopu v obvezno osnovnošolsko izobraževanje

Kazalnik se nanaša na delež otrok od 4. leta do starosti ob vstopu v obvezno osnovnošolsko izobraževanje (Statistični urad RS, 2023d). Po podatkih Statističnega urada RS (2023d) je bilo leta 2014 v predšolsko izobraževanje vključenih 89,4 % otrok, starih štiri in pet let. Leta 2023 je delež dosegel najvišjo vrednost, 94,3 %. Splošni trend kaže na naraščanje vključenosti, kar odraža napredek v zagotavljanju dostopa do kakovostnega predšolskega izobraževanja. Ta trend je pomemben za dolgoročno izboljšanje izobraževalnih dosežkov in socialne kohezije v Sloveniji.

Zgodnja opustitev izobraževanja

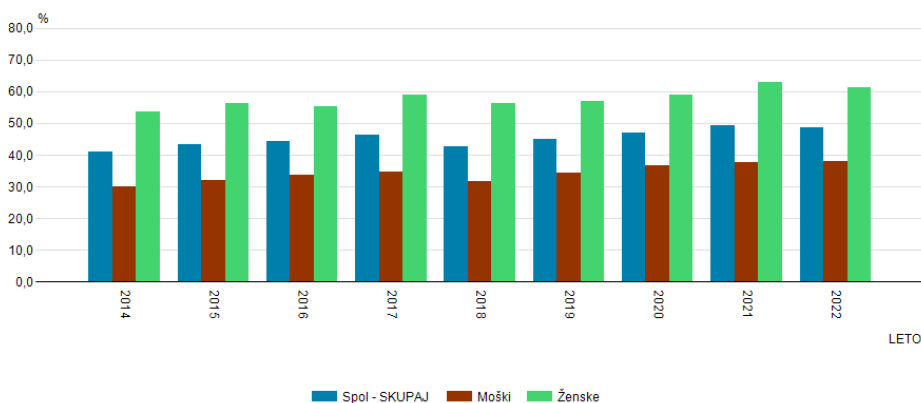
Kazalnik zgodnje opustitve izobraževanja predstavlja delež prebivalcev, starih 18–24 let, ki so dosegli 2. ali nižjo raven izobrazbe po ISCED (končana ali nedokončana osnovna šola ali brez šolske izobrazbe) in niso vključeni v izobraževanje ali usposabljanje (Statistični urad RS, 2023d). Po podatkih Statističnega urada RS (2023d) je bil leta 2014 delež zgodnje opustitve izobraževanja 4,4 %. Leta 2021 je delež dosegel najnižjo vrednost v obdobju, 3,1 %. Leta 2022 se je delež rahlo povečal na 4,0 %. Delež zgodnje opustitve izobraževanja je pomemben kazalnik kakovosti in dostopnosti izobraževalnega sistema ter socialne vključenosti mladih. Visok delež

zgodnje opustitve izobraževanja je povezan z višjim tveganjem za brezposelnost, socialno izključenost in slabše življenjske možnosti. Zmanjševanje deleža zgodnje opustitve izobraževanja je ključno za izboljšanje izobraževalnih dosežkov in socialno-ekonomskega položaja mladih.

Prebivalstvo s terciarno izobrazbo

Kazalnik prebivalstvo s terciarno izobrazbo predstavlja delež prebivalcev, starih 30–34 let, ki so uspešno zaključili terciarno izobraževanje (npr. univerzo ali višjo strokovno šolo) (Statistični urad RS, 2023d). Graf 3 prikazuje delež prebivalstva s terciarno izobrazbo v Sloveniji, ločeno po spolu, za obdobje od leta 2014 do 2022.

Graf 3: Prebivalstvo s terciarno izobrazbo po spolu, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023d.

Leta 2014 je bil delež prebivalstva s terciarno izobrazbo 41,0 % in leta 2021 dosegel najvišjo vrednost v obdobju, 49,2 % ter leta 2022 rahlo upadel na 48,8 %. Leta 2022 je delež moških s terciarno izobrazbo znašal 38,1 %. Leta 2020 je bil delež žensk s terciarno izobrazbo 59,1 %, leta 2022 pa 61,4 %. Delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je ključni kazalnik izobraževalnega dosežka in gospodarske konkurenčnosti. Višji delež prebivalstva s terciarno izobrazbo je povezan z boljšimi zaposlitvenimi možnostmi, višjimi dohodki in večjo inovativnostjo. Razlike med moškimi in ženskami v deležu terciarne izobrazbe kažejo na napredek pri dostopnosti izobraževanja za ženske in pomen enakosti spolov v izobraževalnem sistemu (graf 3).

Stopnja delovne aktivnosti nedavnih diplomantov

Kazalnik stopnje delovne aktivnosti nedavnih diplomantov predstavlja stopnjo delovne aktivnosti oseb, starih 20–34 let, ki izpolnjujejo naslednje pogoje (Statistični urad RS, 2023d):

- so delovno aktivne po opredelitvah ILO;
- so kot najvišjo stopnjo izobrazbe dosegle najmanj srednješolsko izobrazbo (ISCED 3);
- v štirih tednih pred anketiranjem se niso udeležile nobenega izobraževanja ali usposabljanja;
- 1, 2 ali 3 leta pred tem raziskovanjem so uspešno končali najvišjo izobrazbo.

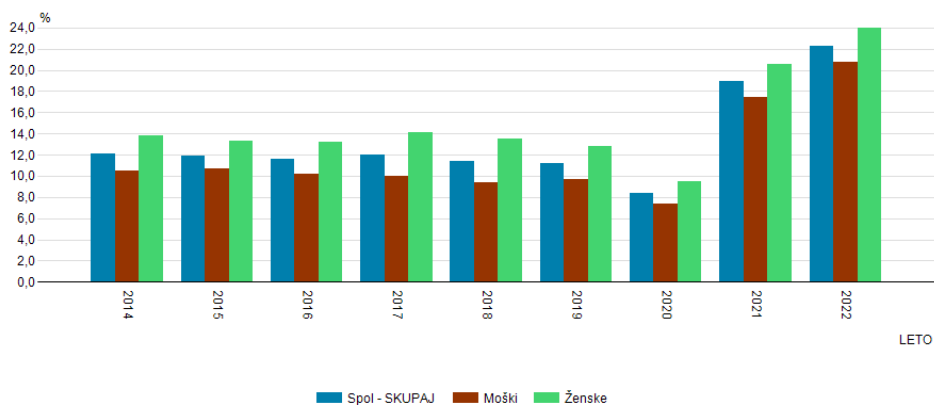
Po podatkih Statističnega urada RS (2023d) je bila leta 2014 stopnja delovne aktivnosti 70,1 %. Leta 2021 je delež narasel na 85,1 %. Leta 2022 je bila stopnja delovne aktivnosti 84,2 %. Leta 2022 je bila stopnja delovne aktivnosti moških 87,9 % in pri ženskah 80,2 %. Stopnja delovne aktivnosti nedavnih diplomantov je pomemben kazalnik uspešnosti izobraževalnega sistema pri pripravi študentov na trg dela. Visoka stopnja delovne aktivnosti kaže na uspešno prehodnost iz izobraževalnega sistema v zaposlitev in sposobnost diplomantov, da najdejo delo. Razlike med moškimi in ženskami v stopnji delovne aktivnosti lahko kažejo na spolne razlike v zaposljivosti in dostopu do delovnih mest.

Vključenost odraslih v izobraževanje

Kazalnik vključenosti odraslih v izobraževanje (prej imenovan vseživljenjsko učenje) se nanaša na osebe, stare od 25 do 64 let, ki so navedle, da so se v štirih tednih pred izvajanjem ankete udeležile izobraževanja ali usposabljanja (Statistični urad RS, 2023d). Graf 4 prikazuje vključenost odraslih v izobraževanje v Sloveniji, ločeno po spolu, za obdobje od leta 2014 do 2022.

Po podatkih Statističnega urada RS (2023d) je bila leta 2014 vključenost odraslih v izobraževanje 12,1 %. Leta 2022 je vključenost odraslih dosegla najvišjo vrednost, 22,3 %. Leta 2020 je bila vključenost moških v izobraževanje 7,4 %, kar je najnižja vrednost v obdobju. Leta 2022 je vključenost moških dosegla 20,8 %. Leta 2014 je bila vključenost žensk 13,8 %. Leta 2022 je vključenost žensk dosegla najvišjo

vrednost, 24,0 %. Vključenost odraslih v izobraževanje je pomemben kazalnik vseživljenjskega učenja in prilagodljivosti delovne sile na spreminjajoče se potrebe trga dela. Višji delež vključenosti odraslih v izobraževanje prispeva k večji zaposljivosti, poklicni mobilnosti in osebnemu razvoju. Razlike med moškimi in ženskami v vključenosti v izobraževanje kažejo na potrebo po enakih možnostih za vse in spodbujanju izobraževalnih programov, ki nagovarjajo specifične potrebe posameznih skupin. Povečanje vključenosti odraslih v izobraževanje je ključnega pomena za trajnostni razvoj in konkurenčnost delovne sile v Sloveniji.

Graf 4: Vključenost odraslih v izobraževanje po spolu, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023d.

Nizka raven pismenosti učencev

Kazalnik nizke ravni pismenosti učencev prikazuje delež 15-letnih učencev, ki so na kombinirani lestvici pismenosti PISA dosegli raven 1 ali nižje (Statistični urad RS, 2023d). Po podatkih Statističnega urada RS (2023d) je bil leta 2015 delež učencev z nizko naravoslovno pismenostjo 15,0 %. Leta 2018 je ta delež upadel na 14,5 %. Leta 2022 se je delež povečal na 17,8 %, kar je najvišja vrednost v obravnavanem obdobju. Nizka naravoslovna pismenost je pomemben kazalnik kakovosti izobraževalnega sistema in sposobnosti učencev za razumevanje in uporabo naravoslovnih konceptov. Višji delež učencev z nizko naravoslovno pismenostjo kaže na potrebo po izboljšanju učnih metod, učnih načrtov in podpornih storitev v izobraževalnem sistemu. To je ključno za pripravo učencev na nadaljnje izobraževanje in kariero v različnih poklicih.

2.6 Enakost spolov

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek pri zmanjševanju nasilja na podlagi spola ter pri krepitvi enakosti med spoloma na področjih izobraževanja, zaposlovanja in vodenja (Statistični urad RS, 2023e). Kazalniki so: (1) plačna vrzel med spoloma, (2) vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, (3) delež sedežev, ki jih v nacionalnem parlamentu zasedajo ženske, in (4) delež žensk na vodstvenih položajih.

Plačna vrzel med spoloma

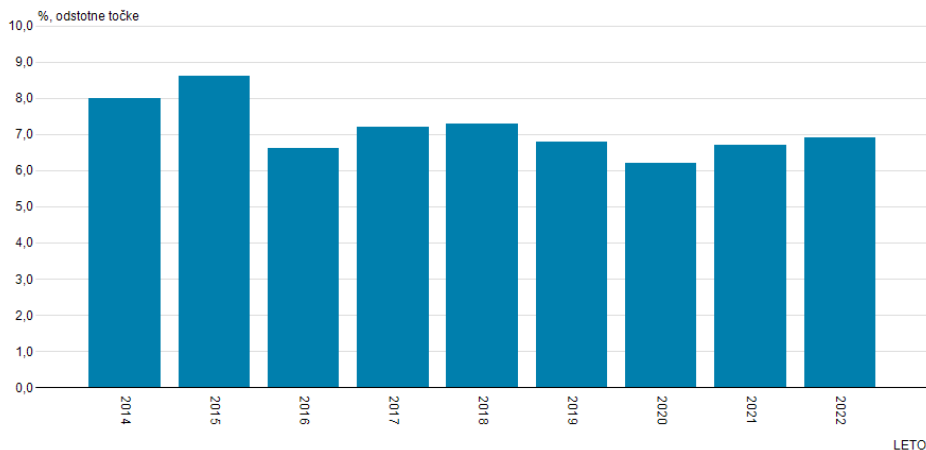
Nepriprilagojena plačna vrzel med spoloma predstavlja razliko med povprečno bruto plačo moških na uro in povprečno bruto plačo žensk na uro, izraženo kot delež povprečne bruto plače moških na uro (Statistični urad RS, 2023e). Po podatkih Statističnega urada RS (2023e) je leta 2014 plačna vrzel med spoloma znašala 7,0 %. Leta 2020 je plačna vrzel med spoloma drastično upadla na 3,1 % in se leta 2021 rahlo povečala na 3,8 %. Plačna vrzel med spoloma je pomemben kazalnik enakosti spolov na trgu dela. Manjša plačna vrzel kaže na večjo enakost pri plačilu moških in žensk za enako delo ali delo enake vrednosti. Povečanje ali zmanjšanje plačne vrzeli lahko odraža različne dejavnike, vključno z napredkom v politikah enakih možnosti, spremembami v delovni sili in ekonomskimi pogoji.

Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma

Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma je opredeljena kot razlika med stopnjo delovne aktivnosti moških in stopnjo delovne aktivnosti žensk, starih od 20 do 64 let (Statistični urad RS, 2023e). Graf 5 prikazuje vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma v Sloveniji za obdobje od leta 2014 do 2022.

Leta 2014 je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma znašala 8,0 odstotnih točk in se leta 2017 zmanjšala na 6,2 odstotnih točk. Leta 2022 se je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma povečala na 6,9 odstotnih točk. Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma je pomemben kazalnik enakosti spolov na trgu dela. Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma je pomemben kazalnik enakosti spolov na trgu dela. Manjša vrzel kaže na večjo enakost pri zaposlovanju in delovni aktivnosti med moškimi in ženskami. Zmanjševanje vrzeli je ključnega pomena za

zagotavljanje enakih možnosti in spodbujanje polne udeležbe žensk na trgu dela (graf 5).

Graf 5: Vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023e.

Delež sedežev, ki jih v nacionalnem parlamentu zasedajo ženske

Kazalnik prikazuje delež sedežev, ki jih v nacionalnem parlamentu zasedajo ženske (v številu je upoštevan tudi predsednik) (Statistični urad RS, 2023e). Po podatkih Statističnega urada RS (2023e) je leta 2014 delež žensk v nacionalnem parlamentu znašal 25,4 % in 23,1 % leta 2022. Delež žensk v nacionalnem parlamentu je ključni kazalnik politične enakosti spolov. Višji delež žensk v parlamentu kaže na napredek pri vključevanju žensk v politične procese in odločanje. Zastopanost žensk v političnih institucijah je pomembna za zagotavljanje, da so perspektive in potrebe žensk ustrezno upoštevane pri oblikovanju politik in zakonodaje.

Delež žensk na vodstvenih položajih

Kazalnik prikazuje delež žensk na vodstvenih položajih največjih družb, ki kotirajo na borzi (Statistični urad RS, 2023e). Po podatkih Statističnega urada RS (2023e) je leta 2014 delež žensk na vodstvenih položajih znašal 21,1 %. Leta 2022 se je delež nekoliko povečal na 22,2 %. Delež žensk na vodstvenih položajih je pomemben kazalnik enakosti spolov v poslovnem svetu. Višji delež žensk na vodstvenih

položajih kaže na napredek pri vključevanju žensk v ključne odločevalske vloge in prispeva k večji raznolikosti in vključevanju na delovnem mestu. To ima lahko pozitivne učinke na organizacijsko kulturo, inovacije in uspešnost podjetij.

2.7 Čista voda in sanitarna ureditev

V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri prizadevanjih za izboljšanje sanitarnih razmer, kakovosti vode in učinkovitejše rabe vode (Statistični urad RS, 2023f). Ti kazalniki so: (1) delež prebivalstva, ki v svojem gospodinjstvu nima osnovne sanitarne opreme (kadi ali prhe, stranišča na izplakovanje), (2) prebivalstvo, priključeno na komunalne čistilne naprave z vsaj sekundarno stopnjo čiščenja, (3) biokemijska potreba po kisiku v rekah, (4) nitrati v podzemni vodi, (5) fosfat v rekah in (6) indeks izkoriščanja vode.

Delež prebivalstva, ki v svojem gospodinjstvu nima osnovne sanitarne opreme (kadi ali prhe, stranišča na izplakovanje)

Kazalnik prikazuje odstotek oseb iz celotnega prebivalstva, ki živijo v stanovanju brez kadi ali prhe, ter odstotek oseb brez notranjega stranišča na izplakovanje, ki ga uporablja samo njihovo gospodinjstvo (Statistični urad RS, 2023f). Po podatkih Statističnega urada RS (2023f) je leta 2014 delež oseb, ki v stanovanju nimajo kadi ali prhe, znašal 0,7 % in se je do leta 2022 delež zmanjšal na 0,1 %. Delež oseb, ki nimajo stranišča na izplakovanje za lastno uporabo, je leta 2014 znašal 0,6 % in se je do leta 2022 zmanjšal na 0,1 %. Dostop do osnovnih sanitarnih pogojev, kot so kopalnice in stranišča na izplakovanje, je ključni kazalnik življenjskih pogojev in socialno-ekonomskega statusa prebivalstva.

Prebivalstvo, priključeno na komunalne čistilne naprave z vsaj sekundarno stopnjo čiščenja

Kazalnik prikazuje delež prebivalcev, priključenih na komunalne čistilne naprave z vsaj sekundarno stopnjo čiščenja. To pomeni, da se komunalna odpadna voda v teh napravah čisti vsaj po postopku sekundarnega čiščenja, lahko pa tudi po postopku terciarnega čiščenja (Statistični urad RS, 2023f). Podatki (Statistični urad RS, 2023f) kažejo na postopno povečanje deleža prebivalstva, priključenega na čistilne naprave, z vrhuncem v letu 2019 (67,5 %). Po letu 2019 se delež rahlo zmanjšuje, kar lahko

kaže na stagnacijo ali druge dejavnike, ki vplivajo na število prebivalstva, priključenega na komunalne čistilne naprave.

Biokemijska potreba po kisiku v rekah

Kazalnik se določi po povprečni letni biokemični potrebi po kisiku (BPK5) v rekah. BPK5 meri količino kisika, ki ga aerobni mikroorganizmi potrebujejo za razgradnjo organske snovi v vzorcu vode v petih dneh, pri temperaturi 20°C in v temi (Statistični urad RS, 2023f). Podatki (Statistični urad RS, 2023f) kažejo, da se je biokemijska potreba po kisiku v slovenskih rekah v obdobju od 2014 do 2022 gibala med 1,0 in 1,2 mg O₂/l, kar nakazuje na stabilno kakovost vode v tem obdobju. Vrednosti so relativno nizke, kar kaže na dobro stanje vodotokov v smislu organskega onesnaženja.

Nitrati v podzemni vodi

Kazalnik prikazuje vsebnosti nitratov v vzorcih podzemne vode (Statistični urad RS, 2023f). Podatki (Statistični urad RS, 2023f) kažejo, da so koncentracije nitratov v podzemni vodi v obdobju od 2014 do 2022 razmeroma stabilne, gibljejo se med 11,40 mg NO₃/l in 12,05 mg NO₃/l. V letu 2022 je bila koncentracija nitratov nekoliko nižja (11,40 mg NO₃/l) v primerjavi z letom 2016, ko je bila najvišja (12,05 mg NO₃/l). Koncentracija nitratov v podzemni vodi je pomemben kazalnik kakovosti vode, saj visoke ravni nitratov lahko škodijo zdravju ljudi in okolju. Vsebnost nitratov nad 50 mg/l lahko predstavlja tveganje za zdravje za vse ljudi, še posebej za dojenčke in občutljive posameznike.

Fosfat v rekah

Kazalnik prikazuje povprečne letne vsebnosti ortofosfata v rekah (Statistični urad RS, 2023f). Podatki (Statistični urad RS, 2023f) kažejo, da se koncentracije fosfatov v rekah v Sloveniji v obdobju od 2014 do 2022 niso bistveno spreminjale in so ostale v relativno stabilnem območju. Najnižja izmerjena vrednost je bila 0,020 mg P/l v letu 2022. Redno spremljanje tega kazalnika je ključnega pomena za zagotavljanje kakovosti vodnih ekosistemov in preprečevanje evtrofikacije.

Indeks izkoriščanja vode

Indeks izkoriščanja vode primerja letne količine vse porabljene vode s povprečjem dolgoročnega obdobja. Višji odstotek pomeni intenzivnejše izkoriščanje vodnih virov, kar lahko vodi do večjih obremenitev in morebitnih težav pri oskrbi z vodo (Statistični urad RS, 2023f). Podatki (Statistični urad RS, 2023f) kažejo, da se osnovni indeks izkoriščanja vode skozi leta giblje med 2,8 % in 3,3 %.

2.8 Cenovno dostopna in čista energija

V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri zmanjševanju porabe energije, zagotavljanju trajnostne oskrbe z energijo ter izboljšanju dostopa do cenovno dostopne energije (Statistični urad RS, 2023g). Ti kazalniki so: (1) delež gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti primerno ogrevanega stanovanja, (2) delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije, (3) oskrba z energijo, poraba končne energije, (4) končna poraba energije v gospodinjstvih na prebivalca, (5) energetska odvisnost in (6) energetska produktivnost.

Delež gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti primerno ogrevanega stanovanja

Kazalnik se nanaša na delež gospodinjstev, ki si ne morejo privoščiti ustrezno ogrevanega stanovanja (Statistični urad RS, 2023g). Po podatkih Statističnega urada RS (2023g) je bil v obdobju od 2014 do 2021 zaznan splošni trend upadanja deleža gospodinjstev, ki si niso mogla privoščiti primerne ogrevanja, s 7 % na 2 %. Vendar pa je leta 2022 prišlo do ponovnega povečanja na 4 %. To kaže na izboljšanje razmer skozi večino obdobja, s krajšim poslabšanjem v zadnjem opazovanem letu.

Delež energije iz obnovljivih virov v bruto končni porabi energije

Bruto končna poraba energije iz obnovljivih virov se določi kot seštevek bruto končne porabe električne energije iz obnovljivih virov, bruto končne porabe energije za ogrevanje in hlajenje iz obnovljivih virov ter končne porabe energije iz obnovljivih virov v prometu (Statistični urad RS, 2023g). Podatki (Statistični urad RS, 2023g) kažejo, da je od leta 2014 do 2020 bil zaznan splošni trend rasti deleža energije iz obnovljivih virov, pri čemer je vrh dosežen leta 2020 in 2021 s 25,00 %. V letu 2022

je delež nekoliko upadel na 22,94 %, kar kaže na rahlo zmanjšanje uporabe obnovljivih virov energije v primerjavi z najvišjimi vrednostmi prejšnjih dveh let.

Oskrba z energijo, poraba končne energije

Oskrba z energijo se nanaša na količino energije, porabljene v državi. Končna poraba energije pa predstavlja energijo, ki jo porabijo končni odjemalci, kot so gospodinjstva in industrija (Statistični urad RS, 2023g), pravzaprav vse gospodarstvo in družbene službe. Podatki (Statistični urad RS, 2023g) kažejo, da je v obdobju od 2015 do 2022 oskrba z energijo nihala, vendar ostala relativno stabilna, z največjo vrednostjo v letu 2017 (6.962 tisoč ton) in najmanjšo v letu 2020 (6,388 tisoč ton). Končna poraba energije je dosegla vrh v letu 2018 (5,050 tisoč ton) in se nato zmanjšala do leta 2020 (4,502 tisoč ton), s kasnejšim rahlim povečanjem. Ta trend kaže na prizadevanja za izboljšanje energetske učinkovitosti in potencialno večjo uporabo obnovljivih virov energije.

Končna poraba energije v gospodinjstvih na prebivalca

Kazalnik meri skupno porabo energije v gospodinjstvih kot končnih uporabnikov (Statistični urad RS, 2023g). Podatki (Statistični urad RS, 2023g) kažejo, da je končna poraba energije na prebivalca v slovenskih gospodinjstvih v letih od 2015 do 2022 nihala. Po najvišji vrednosti v letu 2016 (6.463 kWh/prebivalca) je poraba padla do leta 2019 (5.886 kWh/prebivalca), nato se je leta 2020 rahlo povečala (6.035 kWh/prebivalca), a ponovno upadla v letu 2022 (5.775 kWh/prebivalca). Ta trend kaže na nihanja v energetske porabi gospodinjstev, ki so lahko posledica različnih dejavnikov, vključno z vremenskimi razmerami, energetske učinkovitostjo in spremembami v vedenju glede porabe energije.

Energetska odvisnost

Energetska odvisnost je razmerje med neto uvozom (uvoz – izvoz) in oskrbo z energijo na ravni države (Statistični urad RS, 2023g). Po podatkih Statističnega urada RS (2023g) je energetska odvisnost Slovenije od leta 2015 do 2019 naraščala, od 48,1 % na 51,6 %. Leta 2020 je znatno upadla na 44,4 %, nato pa se je v letih 2021 in 2022 spet povečala, dosegla najvišjo vrednost 52,3 % v letu 2022. Ta trend kaže na nihanja v energetske odvisnosti, kar lahko odraža spremembe v domači proizvodnji in uvozu energije. Povečanje energetske odvisnosti pomeni, da Slovenija postaja bolj

odvisna od uvoza energije. Za zmanjšanje odvisnosti je ključna krepitev domače proizvodnje energije in povečanje učinkovitosti rabe energije ter vlaganje v obnovljive vire energije.

Energetska produktivnost

Kazalnik energetska produktivnost je razmerje med bruto domačim proizvodom in oskrbo z energijo in prikazuje, kolikšno gospodarsko proizvodnjo (ekonomsko produktivnost) omogoča določena količina energije (Statistični urad RS, 2023g). Podatki (Statistični urad RS, 2023g) kažejo, da je energetska produktivnost v Sloveniji v obdobju od 2015 do 2021 vztrajno naraščala. V letu 2015 je znašala 5,66 mio. EUR 2010/ktoe in dosegla najvišjo vrednost 6,85 mio. EUR 2010/ktoe v letu 2021. Povečanje energetske produktivnosti kaže na bolj učinkovito rabo energije v gospodarstvu. To pomeni, da Slovenija uspešno proizvaja večjo gospodarsko vrednost z manjšo količino porabljene energije, kar je pozitivno za trajnostni razvoj in energetska učinkovitost.

2.9 Dostojno delo in gospodarska rast

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek pri spodbujanju trajnostne gospodarske rasti, povečevanju zaposlenosti ter zagotavljanju dostojnih delovnih priložnosti (Statistični urad RS, 2023h). Ti kazalniki so: (1) realna rast bruto domačega proizvoda na prebivalca, (2) mladi, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, (3) stopnja delovne aktivnosti, (4) stopnja dolgotrajne brezposelnosti in (5) neprostovoljne začasne zaposlitve.

Realna rast bruto domačega proizvoda na prebivalca

Stopnja rasti bruto domačega proizvoda (BDP) je najbolj prepoznavno merilo ekonomske aktivnosti in se pogosto uporablja za ocenjevanje sprememb v socio-ekonomski razvitosti države. Kljub temu pa BDP ni popolno merilo blaginje (Statistični urad RS, 2023h). Podatki (Statistični urad RS, 2023h) kažejo, da je od leta 2014 do 2018 indeks realne rasti BDP na prebivalca v Sloveniji naraščal, z najvišjo vrednostjo v letu 2017 (104,8). Leta 2019 je rast nekoliko upadla na 102,7. Leta 2020 je zaradi pandemije COVID-19 prišlo do znatnega padca na 95,1, nato pa je leta 2021 indeks dosegel najvišjo vrednost v opazovanem obdobju (108,0). V letu 2022 je indeks znašal 102,4.

Mladi, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje

Kazalnik mladi, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje prikazuje delež oseb, starih 15–24 let, ki niso vključeni v formalno ali neformalno izobraževanje in niso delovno aktivni, med vsemi mladimi v tej starostni skupini (Statistični urad RS, 2023h). Po podatkih Statističnega urada RS (2023h) se je delež mladih, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, od leta 2014 do 2017 zmanjševal. V letu 2017 je dosegel najnižjo vrednost, ki je znašala 6,5 %, in v letu 2022 znašal 8,2 %. Višji deleži mladih, ki niso niti delovno aktivni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, lahko pomenijo izzive v dostopu do zaposlitvenih priložnosti ali ustreznega izobraževanja, kar vpliva na dolgoročno gospodarsko stabilnost in socialno vključenost mladih.

Stopnja delovne aktivnosti

Stopnja delovne aktivnosti se izračuna tako, da se število delovno aktivnih oseb, starih od 20 do 64 let, deli s skupnim številom prebivalcev v isti starostni skupini (Statistični urad RS, 2023h). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023h) se je stopnja delovne aktivnosti v Sloveniji od leta 2014 do 2022 stalno povečevala. Leta 2014 je znašala 67,7 % in se do leta 2022 povečala na 77,9 %. Naraščanje stopnje delovne aktivnosti kaže na izboljšanje trga dela in večjo udeležbo prebivalstva v delovni sili. To je pozitiven pokazatelj gospodarske rasti in socialne vključenosti.

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti

Stopnja dolgotrajne brezposelnosti predstavlja delež oseb med celotnim aktivnim prebivalstvom, ki so brezposelne najmanj 12 mesecev, izražen kot odstotek (Statistični urad RS, 2023h). Podatki Statističnega urada RS (2023h) kažejo, da je stopnja dolgotrajne brezposelnosti v Sloveniji od leta 2014 do 2019 stalno upadala, s 5,5 % na 2,1 %. Med letoma 2020 in 2021 je ostala relativno stabilna, rahlo narasla na 2,2 % leta 2021, nato pa ponovno upadla na 1,7 % v letu 2022. Padec stopnje dolgotrajne brezposelnosti kaže na izboljšanje trga dela in uspešnejše vključevanje brezposelnih oseb v delovno silo.

Neprostopvoljne začasne zaposlitve

Kazalnik neprostopvoljne začasne zaposlitve predstavlja delež oseb, starih od 15 do 64 let, ki so zaposleni za določen čas in ne morejo najti dela za nedoločen čas, med vsemi zaposlenimi v tej starostni skupini (Statistični urad RS, 2023h). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023h) se je delež neprostopvoljnih začasnih zaposlitev v Sloveniji od leta 2014 do 2022 stalno zmanjševal, z 10,8 % na 2,4 %. Stalno zmanjševanje deleža neprostopvoljnih začasnih zaposlitev kaže na izboljšanje pogojev na trgu dela z večjo stabilnostjo in varnostjo zaposlitev za delavce.

2.10 Industrija, inovacije in infrastruktura

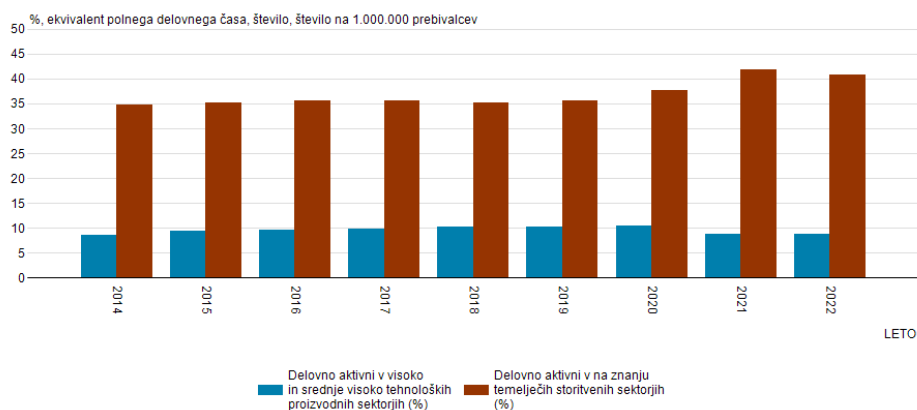
V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri krepitvi raziskav, razvoju ter inovacijah, kot tudi pri spodbujanju trajnostnega prometa (Statistični urad RS, 2023i). Kazalniki so: (1) delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu, (2) delovno aktivni v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih, (3) skupno število oseb v raziskovalno-razvojni dejavnosti, (4) prijave patentov na Evropski patentni urad, (5) delež javnega potniškega prevoza v skupnem kopenskem potniškem prevozu, (6) delež železniškega blagovnega prevoza v skupnem kopenskem blagovnem prevozu, (7) delež obsega prometa osebnih avtomobilov po vrsti pogona in goriva in (8) delež potniških kilometrov po načinu premikanja in namenu poti (delo, izobraževanje, prosti čas).

Delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu

Kazalnik prikazuje bruto domače izdatke za raziskovalno-razvojno dejavnost kot delež slovenskega bruto domačega proizvoda (Statistični urad RS, 2023i). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023i) se je delež bruto domačih izdatkov za raziskave in razvoj v BDP med letoma 2014 in 2017 zmanjšal z 2,37 % na 1,87 %. Po letu 2017 se je delež začel povečevati in dosegel najvišjo vrednost 2,14 % v letu 2020. V letih 2021 in 2022 je delež ostal stabilen okoli 2,11 % BDP. Stabilizacija vlaganj v zadnjih letih kaže na stalno prizadevanje Slovenije za izboljšanje inovacijskih zmogljivosti in podpore raziskavam.

Delovno aktivni v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih

Kazalnik prikazuje delež delovno aktivnih oseb v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih ter v na znanju temelječih storitvenih sektorjih med vsemi delovno aktivnimi osebami (Statistični urad RS, 2023i). Graf 6 predstavlja delež delovno aktivnih oseb v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih v Sloveniji.

Graf 6: Delovno aktivni v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih in v na znanju temelječih storitvenih sektorjih, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023i.

Delež delovno aktivnih oseb v visoko in srednje visoko tehnoloških proizvodnih sektorjih je naraščal do leta 2020 (v letu 2020 je znašal 10,4 %), nato pa se je v letu 2021 in 2022 zmanjšal ter v obeh letih znašal 8,8 %. Delež delovno aktivnih v na znanju temelječih storitvenih sektorjih je naraščal skozi vsa leta, z izrazitim povečanjem v letu 2021 (41,8 %) in rahlim padcem v letu 2022 (40,8 %). Rast v na znanju temelječih storitvenih sektorjih kaže na prehod gospodarstva k na bolj na znanju temelječim dejavnostim, kar je pozitivno za inovacije in dolgoročno gospodarsko rast.

Skupno število oseb v raziskovalno-razvojni dejavnosti

Podatki o zaposlenih se prikazujejo na dva načina: prvi način je skupno število oseb, ki so delale v raziskovalno-razvojni dejavnosti v referenčnem obdobju, drugi način pa je prikazovanje števila zaposlenih oseb v ekvivalentu polnega delovnega časa (Statistični urad RS, 2023i). Število oseb, ki se ukvarjajo z raziskovalno-razvojnimi dejavnostmi, je naraščalo od leta 2014 (število oseb v ekvivalentu polnega delovnega časa je znašalo 14.866) do 2022 (število oseb v ekvivalentu polnega delovnega časa je znašalo 17.444), tako v ekvivalentu polnega delovnega časa kot v skupnem številu oseb. Rast števila raziskovalcev in razvojnikov kaže na povečanje vlaganj v raziskave in razvoj, kar spodbuja invencije in inovacije (kot koristno uporabljene invencije) in prispeva k gospodarskemu napredku Slovenije.

Prijave patentov na Evropski patentni urad

Kazalnik se nanaša na zahteve za varstvo izuma, vložene na Evropski patentni urad, ne glede na to, ali so odobrene ali ne (Statistični urad RS, 2023i). Število prijav patentov je nihalo med leti 2014 in 2022. Najvišja vrednost je bila dosežena leta 2020 s 165 prijavi (78,48 na milijon prebivalcev). Podatki kažejo na stabilen interes za invencije in inovacije in zaščito intelektualne lastnine, z znatnim povečanjem prijav v letu 2020.

Delež javnega potniškega prevoza v skupnem kopenskem potniškem prevozu

Kazalnik delež javnega potniškega prevoza v skupnem kopenskem potniškem prevozu prikazuje razmerje med opravljenimi potniškimi kilometri v kopenskem prevozu glede na posamezna prevozna sredstva (vlak, avtobus) (Statistični urad RS, 2023i). Po podatkih Statističnega urada RS (2023i) je bil delež cestnega javnega prevoza stabilen in se je gibal okoli 11,6 % do 11,8 % v obdobju od 2014 do 2019. V letu 2020 je delež občutno padel na 7,4 %, kar je posledica pandemije COVID-19. Leta 2021 se je delež nekoliko povečal na 8,2 %. Prav tako lahko opazimo stabilen delež železniškega prevoza od leta 2014 do 2019, ki se giblje okoli 2 %. Leta 2020 je prišlo do občutnega padca na 1,3 %, kar je najverjetneje posledica pandemije COVID-19. Leta 2021 se je delež rahlo izboljšal na 1,8 %.

Delež železniškega blagovnega prevoza v skupnem kopenskem blagovnem prevozu

Kazalnik delež železniškega blagovnega prevoza v skupnem kopenskem blagovnem prevozu predstavlja odstotni delež prevoza blaga po železnici v primerjavi s celotnim kopenskim blagovnim prevozom (Statistični urad RS, 2023i). Podatki (Statistični urad RS, 2023i) kažejo, da je bil od leta 2014 do 2021 opazen rahel upad deleža železniškega blagovnega prevoza v skupnem kopenskem blagovnem prevozu. Delež je bil najvišji v letu 2014, ko je znašal 36,0 %, nato pa je rahlo nihal okoli 35 %, s padcem na 33,6 % v letu 2021.

Delež obsega prometa osebnih avtomobilov po vrsti pogona in goriva

Kazalnik delež obsega cestnega prometa osebnih avtomobilov po vrsti pogona in goriva določa delež voznih kilometrov osebnih avtomobilov, registriranih v Sloveniji, na domačih in tujih cestah, glede na vrsto pogona in goriva (Statistični urad RS, 2023i). V obdobju od leta 2015 do 2022 je opazen trend rahlega naraščanja deleža dizelskih in bencinskih avtomobilov, pri čemer dizelski avtomobili ohranjajo večji delež v primerjavi z bencinskimi. Delež dizelskih avtomobilov se je povečal s 60,1 % leta 2015 na 63,3 % leta 2022, medtem ko se je delež bencinskih avtomobilov zmanjšal z 38,7 % na 32,8 % v istem obdobju. Delež dvogorivnih avtomobilov ostaja stabilen okoli 0,9 % skozi leta, medtem ko se delež hibridnih in električnih avtomobilov počasi povečuje, kar kaže na naraščanje zanimanja za alternativne pogone.

Delež potniških kilometrov po načinu premikanja in namenu poti (delo, izobraževanje, prosti čas)

Kazalnik delež potniških kilometrov prikazuje delež potniških kilometrov, opravljenih na poteh, pri najpogostejših namenih poti, in sicer po različnih prevoznih sredstvih oz. peš. Posredno kaže tudi na povezavo med načini premikanja in statusom aktivnosti (Statistični urad RS, 2023i). Podatki kažejo na naraščanje uporabe osebnih avtomobilov za namene dela (z 89,2 % v 2017 na 90,9 % v 2021) in izobraževanja (s 33,6 % v 2017 na 38,5 % v 2021), medtem ko se je delež uporabe osebnih avtomobilov za prosti čas nekoliko zmanjšal (z 78,9 % v 2017 na 76,6 % v 2021). Javni prevoz je v tem obdobju beležil upad pri vseh namenih poti, zlasti za izobraževanje (z 61,6 % v 2017 na 55,8 % v 2021) in delo (s 4,1 % v 2017 na 2,9 %

v 2021), kar je lahko posledica različnih dejavnikov, vključno s pandemijo COVID-19. Uporaba kolesa za prosti čas se je več kot podvojila (z 2,8 % v 2017 na 5,4 % v 2021), medtem ko je uporaba kolesa za delo in izobraževanje ostala relativno stabilna. Hoja in tek sta pridobivala na priljubljenosti za prosti čas (z 8,3 % v 2017 na 9,2 % v 2021), medtem ko je njuna uporaba za delo in izobraževanje ostala skoraj nespremenjena. Delež drugih prevoznih sredstev se je rahlo zmanjšal za delo (s 5,0 % v 2017 na 4,6 % v 2021), vendar se je povečal za izobraževanje (z 0,6 % v 2017 na 1,1 % v 2021) in prosti čas (s 3,8 % v 2017 na 4,5 % v 2021).

2.11 Zmanjšanje neenakosti

V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri zmanjševanju neenakosti med državami in znotraj držav ter napredek pri spodbujanju varnih migracij in socialne vključenosti. Kazalniki so: (1) bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči, (2) prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v standardih kupne moči, (3) relativna vrzel tveganja revščine, (4) Ginijev količnik ekvivalentnega razpoložljivega dohodka, (5) delež skupnega razpoložljivega dohodka v spodnjih 4 decilih (dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva) in (6) število prošenj za azil (skupaj in ugodene) (Statistični urad RS, 2023j).

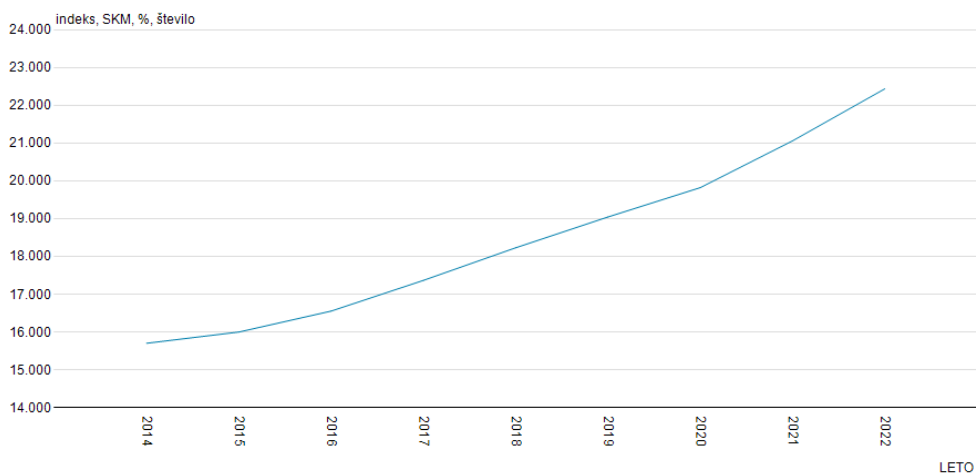
Bruto domači proizvod na prebivalca v standardih kupne moči

Bruto domači proizvod (BDP) je kazalnik gospodarske razvitosti države. Določen je kot vrednost vseh proizvedenih dobrin in storitev, zmanjšana za vrednosti surovin in storitev, uporabljenih pri njihovi proizvodnji (Statistični urad RS, 2023j). Obseg bruto domačega proizvoda (BDP) na prebivalca v Sloveniji se je od leta 2014 do 2022 stalno povečeval glede na indeks EU-27. V letu 2014 je znašal 83 in dosegel vrednost 92 v letu 2022. Stalna rast indeksa obsega BDP na prebivalca kaže na izboljšanje gospodarske moči Slovenije v primerjavi s povprečjem EU-27. To je pozitiven pokazatelj gospodarskega napredka in zmanjševanja gospodarskih neenakosti v regiji.

Prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v standardih kupne moči

Bruto razpoložljivi dohodek je še posebej pomemben za sektor gospodinjstev, saj močno vpliva na raven njihove potrošnje, kar je eno ključnih meril materialne blaginje gospodinjstev. Prilagojeni razpoložljivi dohodek vključuje tudi dohodke, ki jih gospodinjstva prejmejo v naravi (Statistični urad RS, 2023j). Graf 7 prikazuje prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v standardih kupne moči v Sloveniji.

Graf 7: Prilagojeni bruto razpoložljivi dohodek gospodinjstev na prebivalca v standardih kupne moči, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023j.

Od leta 2014 do 2022 je opazen stalni trend naraščanja prilagojenega bruto razpoložljivega dohodka gospodinjstev na prebivalca v standardni kupni moči. Vrednosti so se povečale iz 15.702 SKM leta 2014 na 22.439 SKM leta 2022. Največji skok je bil zaznan med letoma 2020 in 2021, ko se je dohodek povečal za več kot 1.000 SKM. To povečanje nakazuje na izboljšanje materialne blaginje gospodinjstev v Sloveniji skozi obdobje osmih let (graf 7).

Relativna vrzel tveganja revščine

Relativna vrzel tveganja revščine je definirana kot razlika med pragom tveganja revščine in medianim ekvivalentnim razpoložljivim dohodkom oseb, ki živijo pod tem pragom, izražena kot odstotek praga tveganja revščine (Statistični urad RS, 2023j). Podatki (Statistični urad RS, 2023j) kažejo na zmanjšanje relativne vrzeli tveganja revščine v obdobju od leta 2014 do 2022. Leta 2014 je bila vrednost 22,0 %, nato je postopoma upadala in dosegla najnižjo vrednost 16,9 % leta 2020. V zadnjih dveh letih, 2021 in 2022, je relativna vrzel tveganja revščine nekoliko narasla in v obeh letih znašala 17,1 %. Ta trend kaže na izboljšanje ekonomske situacije oseb pod pragom revščine, čeprav se v zadnjih letih opazi rahlo povečanje tveganja revščine.

Ginijev količnik ekvivalentnega razpoložljivega dohodka

Ginijev količnik meri koncentracijo dohodka v družbi. Njegove vrednosti se gibljejo med 0 in 1; če ga izražamo v odstotkih, pa med 0 in 100 %. Vrednost 0 pomeni popolnoma enakomerno porazdelitev dohodka (vsi bi imeli popolnoma enak ekvivalentni dohodek), medtem ko vrednost 1 ali 100 % pomeni popolnoma neenakomerno porazdelitev dohodka (ves dohodek bi bil v rokah ene osebe). Bolj ko se vrednost Ginijevega količnika približuje 1 oz. 100 %, bolj je porazdelitev dohodka neenaka. Nasprotno pa bližje ko je vrednost količnika 0, bolj enakomerno je dohodek porazdeljen (Statistični urad RS, 2023j). Po podatkih Statističnega urada RS (2023j) je v obdobju od leta 2014 do 2022 opaziti trend zmanjševanja Ginijevega količnika ekvivalentnega razpoložljivega dohodka, kar kaže na postopno izboljšanje enakosti v razdelitvi dohodka. Leta 2014 je bila vrednost Ginijevega količnika 25,0 %, nato se je vrednost postopoma zmanjševala in dosegla najnižjo vrednost 23,0 % leta 2021. Leta 2022 je vrednost rahlo narasla na 23,1 %. Ta trend nakazuje na zmanjševanje dohodkovne neenakosti v Sloveniji skozi obravnavano obdobje.

Delež skupnega razpoložljivega dohodka v spodnjih 4 decilih (dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva)

Kazalnik se nanaša na rast dohodka spodnjih 40 % populacije (namesto ravni dohodka) skladno s ciljem politike in ciljem ZN. Prihodki se nanašajo na ekvivalentni razpoložljivi dohodek gospodinjstev (Statistični urad RS, 2023j). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023j) je delež skupnega razpoložljivega dohodka v spodnjih 4

decilij od leta 2014 do 2022 rahlo naraščal. Začel se je pri 24,1 % leta 2014 in dosegel najvišjo vrednost 25,4 % v letih 2020 in 2021, nato pa se je leta 2022 rahlo zmanjšal na 25,2 %.

Število prošelj za azil (skupaj in ugodene)

Število prošelj za azil zajema osebe, ki so prošnjo za mednarodno zaščito vložile v skladu s skupno evropsko azilno zakonodajo. Število odobrenih prošelj za azil pa vključuje tiste odločitve, kjer so bile prošnje za mednarodno zaščito uspešno rešene in odobrene (Statistični urad RS, 2023j). Podatki kažejo na izrazito rast števila prošelj za azil v obdobju od leta 2014 do 2022. Leta 2014 je bilo vloženih 385 prošelj za azil, do leta 2022 pa se je število prošelj povečalo na 6.787. Največji porast je opazen med leti 2017 in 2018 ter med leti 2020 in 2021. Ta trend kaže na naraščajoče potrebe po mednarodni zaščiti in povečano migracijsko gibanje v Slovenijo v zadnjem desetletju.

2.12 Trajnostna mesta in skupnosti

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek pri izboljšanju kakovosti življenja v mestih in skupnostih, napredek pri spodbujanju trajnostnega prometa ter pri zmanjševanju škodljivih vplivov na okolje. Kazalniki so: (1) stopnja prenaseljenosti stanovanja, (2) umrli zaradi posledic transportnih nezgod, (3) izpostavljenost urbanega prebivalstva onesnaženju zraka s trdnimi delci, (4) delež gospodinjstev, ki imajo težave s hrupom, (5) stopnja recikliranja komunalnih odpadkov in (6) delež avtomobilov na električni in hibridni pogon med prvič registriranimi novimi osebnimi avtomobili (Statistični urad RS, 2023k).

Stopnja prenaseljenosti stanovanja

Stopnja prenaseljenosti stanovanja je odstotek oseb, ki glede na število, spol in starost članov gospodinjstva živijo v stanovanjih s premajhnim številom sob (Statistični urad RS, 2023k). Podatki (Statistični urad RS, 2023k) kažejo na določene nihanja v stopnji prenaseljenosti v različnih območjih Slovenije od leta 2014 do 2022. Gosto poseljena območja so skozi leta doživela nekaj nihanj, vendar kažejo splošen trend stabilnosti in rahlega povečanja v letu 2022 (16,1 %). Srednje gosto poseljena območja so skozi leta pokazala trend upadanja, dosežena najnižja vrednost je bila leta 2021 (10,8 %), v letu 2022 pa se je rahlo povečala na 10,9 %. Redko poseljena

območja so prav tako doživela upadanje skozi obdobje, z najnižjo vrednostjo v letu 2020 (8,6 %) in rahlim povečanjem do 8,8 % v letu 2022.

Umrli zaradi posledic transportnih nezgod

Kazalnik umrlih zaradi posledic transportnih nezgod prikazuje število oseb, ki so umrle zaradi prometnih nesreč. Vključuje pešce, kolesarje, motoriste, osebe v trikolesnih motornih vozilih, potnike v avtomobilih, poltovornjakih ali kombijih, težkih transportnih vozilih, avtobusih ter žrtve drugih prometnih nesreč na kopnem in vodi (Statistični urad RS, 2023k).

Izpostavljenost urbanega prebivalstva onesnaženju zraka s trdnimi delci

Kazalnik prikazuje s številom prebivalcev utežene koncentracije PM₁₀ in PM_{2,5}, ki jim je urbano prebivalstvo morebiti izpostavljeno (Statistični urad RS, 2023k).

Delež gospodinjstev, ki imajo težave s hrupom

Kazalnik prikazuje odstotek gospodinjstev, ki poročajo o težavah s hrupom, ki izvira od sosedov ali z ulice (npr. promet, industrija, podjetja itd.) (Statistični urad RS, 2023k).

Stopnja recikliranja komunalnih odpadkov

Stopnja recikliranja je količina recikliranih komunalnih odpadkov, izražena v tonah, deljena s skupno količino vseh nastalih komunalnih odpadkov (Statistični urad RS, 2023k). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023k) se je stopnja recikliranja komunalnih odpadkov v Sloveniji od leta 2014 do 2022 stalno povečevala. Leta 2014 je znašala 36,0 % in leta 2022 znašala 62,4 %.

Delež avtomobilov na električni in hibridni pogon med prvič registriranimi novimi osebnimi avtomobili

Kazalnik delež avtomobilov na električni in hibridni pogon med prvič registriranimi novimi osebnimi avtomobili je definiran kot delež prvič registriranih novih osebnih avtomobilov z električnim in hibridnim pogonom med vsemi prvič registriranimi novimi osebnimi avtomobili v Sloveniji (Statistični urad RS, 2023k). Podatki

(Statistični urad RS, 2023k) kažejo, da je leta 2015 delež znašal 0,2 % in se do leta 2022 povečal na 4,9 %.

2.13   Odgovorna poraba in proizvodnja

V Evropski uniji kazalniki predvsem spremljajo in merijo napredek pri ločevanju okoljskih vplivov od gospodarske rasti, napredek pri zmanjševanju porabe energije ter napredek pri reševanju problemov, povezanih z nastajanjem in ravnanjem z odpadki. Kazalniki so: (1) nastajanje odpadkov brez mineralnih odpadkov, (2) stopnja recikliranja in odlaganja odpadkov brez mineralnih odpadkov, (3) snovna produktivnost, (4) povprečni izpusti CO₂ na kilometer pri novih osebnih avtomobilih, (5) obseg blagovnega prevoza glede na bruto domači proizvod in (6) nastajanje odpadne hrane (Statistični urad RS, 2023l).

Nastajanje odpadkov brez mineralnih odpadkov

Kazalnik je opredeljen kot skupna količina vseh odpadkov, nastalih v državi v enem letu, na prebivalca; ta količina ne vključuje količin mineralnih odpadkov, zemeljskih izkopov in onesnaženih tal (Statistični urad RS, 2023l). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023l) je leta 2014 nastajanje odpadkov brez mineralnih odpadkov znašalo 1.604 kg/prebivalca in se do leta 2022 zmanjšalo na 1.359 kg/prebivalca.

Stopnja recikliranja in odlaganja odpadkov brez mineralnih odpadkov

Kazalnik recikliranja odpadkov brez mineralnih odpadkov je opredeljen kot količina odpadkov, ki so bili reciklirani v državi v določenem letu, deljena s skupno količino vseh odpadkov, predanih v ravnanje v istem letu. Kazalnik odlaganja odpadkov brez mineralnih odpadkov pa predstavlja količino odpadkov, ki so bili odloženi v državi v določenem letu, deljeno s skupno količino vseh odpadkov, predanih v ravnanje v istem letu (Statistični urad RS, 2023l). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023l) je stopnja recikliranja odpadkov brez mineralnih odpadkov v letu 2022 znašala 79,4 % in stopnja odlaganja odpadkov brez mineralnih odpadkov je v letu 2022 znašala 4,7 %.

Snovna produktivnost

Snovna produktivnost odraža razmerje med bruto domačim proizvodom in domačo porabo snovi (Statistični urad RS, 2023l). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023l) je snovna produktivnost v Sloveniji v letih 2020 in 2021 znašala 1,51 EUR 2010/kg ter v letu 2022 1,49 EUR 2010/kg. Stabilna snovna produktivnost v zadnjih letih kaže na dosledno učinkovitost v uporabi surovin za ustvarjanje gospodarske vrednosti, kar prispeva k trajnostni rabi virov.

Povprečni izpusti CO₂ na kilometer pri novih osebnih avtomobilih

Kazalnik je opredeljen kot povprečje emisij ogljikovega dioksida na kilometer novih osebnih avtomobilov, registriranih v določenem letu (Statistični urad RS, 2023l). Podatki (Statistični urad RS, 2023l) kažejo, da so povprečni izpusti CO₂ na kilometer pri novih osebnih avtomobilih (g CO₂ na km) v letu 2020 znašali 114,2 g CO₂ na km in 133,9 g CO₂ na km v letu 2021.

Obseg blagovnega prevoza glede na bruto domači proizvod

Kazalnik obsega blagovnega prevoza glede na bruto domači proizvod je definiran kot razmerje med tonskimi kilometri (upoštevajo se samo notranji promet) in bruto domačim proizvodom (izražen v verižnih obsekih, prilagojenih na osnovi menjalnega tečaja za leto 2015) (Statistični urad RS, 2023l). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023l) je obseg blagovnega prevoza glede na bruto domači proizvod (indeks, 2010 = 100) v letu 2021 znašal 101,9.

Nastajanje odpadne hrane

Kazalnik je opredeljen kot celotna količina vse odpadne hrane, nastale v državi v enem letu, na prebivalca (Statistični urad RS, 2023l). Podatki (Statistični urad RS, 2023l) kažejo, da je nastajanje odpadne hrane na prebivalca v Sloveniji med letoma 2014 in 2020 naraščalo (v letu 2020 je nastajanje odpadne hrane znašalo 74 kg/prebivalca), nato pa se je v letih 2021 in 2022 rahlo zmanjšalo (leta 2022 je nastajanje odpadne hrane znašalo 72 kg/prebivalca).

2.14 Podnebni ukrepi

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek pri ublažitvi učinkov podnebnih sprememb, zmanjšanju vplivov na podnebje ter pri izvajanju podnebnih pobud. Kazalniki so: (1) emisije toplogrednih plinov, (2) emisijska intenzivnost pri porabi energije in (3) financiranje projektov in izvajanje aktivnosti za blaženje in/ali prilagajanje na podnebne spremembe v partnerskih državah v razvoju (Statistični urad RS, 2023m).

Emisije toplogrednih plinov

Kazalnik prikazuje trende v skupnih emisijah iz 'kjotske košarice' toplogrednih plinov, ki jih povzroča človek (Statistični urad RS, 2023m). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023m) so v letu 2021 emisije toplogrednih plinov (indeks, 1986 = 100) znašale 78,06 enot.

Emisijska intenzivnost pri porabi energije

Emisijska intenzivnost pri porabi energije je razmerje med emisijami toplogrednih plinov, povezanih z energijo (ogljikov dioksid, metan in dušikov oksid), in bruto porabo energije (Statistični urad RS, 2023m). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023m) je emisijska intenzivnost pri porabi energije v Sloveniji v obdobju od 2014 do 2020 nihala, vendar je splošni trend kazal na rahlo zmanjševanje. Najvišja vrednost je bila dosežena leta 2016 (94,2), najnižja pa leta 2020 (87,8). Splošno zmanjšanje emisijske intenzivnosti pri porabi energije kaže na napredek Slovenije pri izboljšanju energetske učinkovitosti in zmanjševanju emisij toplogrednih plinov na enoto porabljene energije.

Financiranje projektov in izvajanje aktivnosti za blaženje in/ali prilagajanje na podnebne spremembe v partnerskih državah v razvoju

Kazalnik zajema prostovoljno finančno in tehnično pomoč razvitih držav državam v razvoju pri blaženju podnebnih sprememb (zmanjševanje emisij toplogrednih plinov) in prilagajanju podnebnim spremembam (Statistični urad RS, 2023m). Podatki (Statistični urad RS, 2023m) kažejo, da je financiranje projektov in aktivnosti glede podnebnih sprememb v državah v razvoju iz Slovenije med letoma 2014 in 2019 naraščalo, z najvišjo vrednostjo v letu 2019 (financiranje projektov je znašalo

5.784.355 eur). V letu 2020 se je znesek občutno zmanjšal (na 2.256.420 eur), nato pa se je ponovno povečal v letih 2021 (na 4.938.452 eur) in 2022 (na 4.759.384 eur).

2.15 Življenje v vodi

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo napredek v prizadevanjih za zaščito morij, napredek v spodbujanju trajnostnega ribištva in napredek v prizadevanjih, da oceani ostanejo zdravi. Kazalniki so: (1) delež kopalnih voda odlične kakovosti, (2) površina morskih območij, določenih v okviru Nature 2000, in (3) morski gospodarski ribolov (Statistični urad RS, 2023n).

Delež kopalnih voda odlične kakovosti

Kazalnik prikazuje delež celinskih in morskih kopalnih voda, ki so ocenjene kot odlične glede na merila kopalne direktive (2006/7/EC) ali Uredbe o upravljanju kakovosti kopalnih voda (Uradni list RS, št. 25/08) (Statistični urad RS, 2023n). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023n) je v letu 2022 delež celinskih kopalnih voda odlične kakovosti znašal 65,4 % in delež morskih kopalnih voda odlične kakovosti 95,2 %.

Površina morskih območij, določenih v okviru Nature 2000

Kazalnik meri površino morskih območij, določenih v skladu z Naturo 2000 (Statistični urad RS, 2023n). Po podatkih Statističnega urada RS (2023n) je v letu 2022 površina morskih območij, določenih v okviru Nature 2000 (km²) v Sloveniji znašala 10 km².

Morski gospodarski ribolov

Kazalnik zagotavlja oceno mase v morskem gospodarskem ribolovu ulovljenih morskih organizmov v ribolovnem območju FAO 37.2.1 (severni del Jadranskega morja), prikazano po posameznih vrstah vodnih organizmov (Statistični urad RS, 2023n). Morski gospodarski ribolov (kg) je leta 2014 znašal 254.129 kg, leta 2018 je znašal 126.343 kg in leta 2022 se je zmanjšal na 108.343 kg. Trend kaže na splošno zmanjšanje ribolova skozi leta, kar lahko kaže na spremembe v ribolovnih praksah ali ribjih zalogah.

2.16 Življenje na kopnem

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo napredek v izboljševanju stanja ekosistemov, v zmanjševanju degradacije tal in v ohranjanju biotske raznovrstnosti. Kazalniki so: (1) delež gozda v skupni površini države, (2) indeks ptic kmetijske krajine in (3) površina kopenskih območij, določenih v okviru Nature 2000 (Statistični urad RS, 2023o).

Delež gozda v skupni površini države

Kazalnik prikazuje delež gozda v skupni površini države (Statistični urad RS, 2023o). Po podatkih Statističnega urada RS (2023o) je delež gozda v skupni površini Slovenije v obdobju od 2014 do 2022 ostal stabilen, z rahlim zmanjšanjem z 58,3 % leta 2014 na 58,0 % v letih od 2020 do 2022. Stabilnost deleža gozda v skupni površini države kaže na uspešno ohranjanje gozdnih površin v Sloveniji.

Indeks ptic kmetijske krajine

Kazalnik meri spremembe v populacijah značilnih vrst ptic kmetijske krajine (Statistični urad RS, 2023o). Podatki (Statistični urad RS, 2023o) kažejo, da se je indeks ptic kmetijske krajine za indikatorske vrste zmanjšal z 78,9 leta 2014 na 73,9 leta 2022. Generalisti so pokazali nihanja, a z rastjo do 95,6 leta 2021, nato pa upad na 87,2 leta 2022. Travniške vrste so bile stabilne, a so doživele padec s 60,0 leta 2014 na 56,3 leta 2022. Padec indeksov ptic kmetijske krajine za indikatorske in travniške vrste kaže na upad biotske raznovrstnosti v teh habitatih, medtem ko so generalisti bolj stabilni, kar poudarja potrebo po trajnostnih praksah upravljanja kmetijskih površin.

Površina kopenskih območij, določenih v okviru Nature 2000

Kazalnik meri površino kopenskih območij, določenih v skladu z Naturo 2000 (Statistični urad RS, 2023o). Podatki Statističnega urada RS (2023o) kažejo, da je površina kopenskih območij, določenih v okviru Nature 2000 (km²), v letu 2022 znašala 7.672 km². Stabilnost površine kopenskih območij Nature 2000 kaže na konstanten obseg varovanih območij, kar odraža zavezanost Slovenije k ohranjanju naravnih habitatov in biotske raznovrstnosti.

2.17 Mir, pravičnost in močne institucije

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v zagotavljanju miru in osebne varnosti, v uveljavljanju pravice do pravnega varstva in napredek v krepitvi zaupanja v ustanove EU. Kazalniki so: (1) umrljivost zaradi napadov, (2) delež gospodinjestev, ki imajo v svojem okolišu težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom, (3) skupni izdatki države za sodišča, (4) indeks zaznavanja korupcije, (5) zaznana neodvisnost pravosodnega sistema in (6) stopnja zaupanja državljanov v institucije EU (Statistični urad RS, 2023p).

Umrljivost zaradi napadov

Stopnja umrljivosti zaradi napadov opisuje umrljivost zaradi napadov na 100.000 prebivalcev v opazovanem koledarskem letu (Statistični urad RS, 2023p). Po podatkih (Statistični urad RS, 2023p) se je umrljivost zaradi umorov in napadov v obdobju od 2014 do 2021 zmanjšala z 0,96 na 0,41, nato pa rahlo povečala na 0,73 leta 2021.

Delež gospodinjestev, ki imajo v svojem okolišu težave s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom

Kazalnik prikazuje delež gospodinjestev, ki so poročala o težavah s kriminalom, nasiljem ali vandalizmom v svojem okolišu (Statistični urad RS, 2023p).

Skupni izdatki države za sodišča

Kazalnik prikazuje izdatke sektorja države (ESR 2010), namenjene sodiščem in drugim pravosodnim organom (Statistični urad RS, 2023p).

Indeks zaznavanja korupcije

Kazalnik kaže zaznano raven korupcije v javnem sektorju na lestvici od 0 (zelo koruptivno) do 100 (zelo čisto) (Statistični urad RS, 2023p). Podatki (Statistični urad RS, 2023p) kažejo, da je od leta 2015 do 2020 indeks zaznavanja korupcije ostal relativno stabilen, z vrednostmi med 60 in 61. V letu 2021 je indeks zaznavno padel na 57, nato pa se je v letu 2022 še dodatno znižal na 56.

Zaznana neodvisnost pravosodnega sistema

Kazalnik prikazuje dojemanje neodvisnosti sodstva med splošno javnostjo v državah članicah EU (Statistični urad RS, 2023p).

Stopnja zaupanja državljanov v institucije EU

Stopnja zaupanja državljanov v institucije EU (v Evropski parlament in Evropsko komisijo) je izražena kot delež pozitivnih mnenj (ljudi, ki izjavljajo, da jim zaupajo) v zvezi z institucijami (Statistični urad RS, 2023p). Podatki (Statistični urad RS, 2023p) kažejo, da je stopnja zaupanja državljanov v Evropski parlament od leta 2015 do 2021 naraščala, z izjemo stabilnosti v letih 2017 in 2018. Dosegla je vrh v letu 2021 z 52 %, nato pa je v letu 2022 upadla na 43 %. Podobno je stopnja zaupanja v Evropsko komisijo naraščala od leta 2015 do 2021, prav tako dosegla vrh v letu 2021 z 52 %, nato pa je v letu 2022 padla na 43 %.

2.18 Partnerstva za doseganje ciljev

V Evropski uniji kazalniki spremljajo in merijo predvsem napredek v utrjevanju svetovnega partnerstva in v izboljševanju finančnega upravljanja v EU. Kazalniki so: (1) uradna razvojna pomoč kot delež bruto nacionalnega dohodka, (2) financiranje držav v razvoju, (3) uvoz iz držav v razvoju, (4) bruto dolg sektorja država in (5) delež okoljskih davkov v skupnih davčnih prihodkih (Statistični urad RS, 2023r).

Uradna razvojna pomoč kot delež bruto nacionalnega dohodka

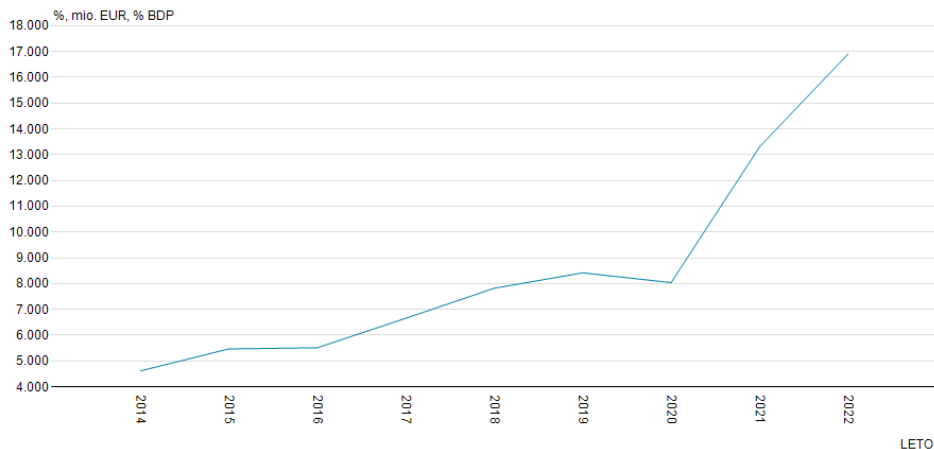
Uradno razvojno pomoč sestavljajo nepovratna sredstva ali posojila, ki jih uradni sektor namenja za spodbujanje gospodarskega razvoja in blaginje v državah prejemnicah (Statistični urad RS, 2023r). Po podatkih Statističnega urada RS (2023r) je Slovenija v obdobju od 2014 do 2022 povečala svojo uradno razvojno pomoč kot delež bruto nacionalnega dohodka. Kljub manjšim nihanjem v sredini obdobja je bil na splošno opazen pozitiven trend, ki je v letu 2022 dosegel najvišjo vrednosto 0,29 %. To kaže na okrepljeno zavezanost Slovenije mednarodni razvojni pomoči in doseganju ciljev trajnostnega razvoja.

Financiranje držav v razvoju

Skupno financiranje držav v razvoju obsega neto izplačila uradne razvojne pomoči, druge uradne tokove in zasebne tokove (predvsem tuje neposredne naložbe) (Statistični urad RS, 2023r). Podatki (Statistični urad RS, 2023r) kažejo, da je slovensko financiranje držav v razvoju od leta 2014 do 2020 močno nihalo. Po znatnem povečanju med letoma 2014 in 2016, ko je znesek narasel s 46 milijonov EUR na 206 milijonov EUR, je v letu 2017 prišlo do strmega padca na 20 milijonov EUR. V letu 2018 je financiranje ponovno zraslo na 200 milijonov EUR, vendar se je v letu 2019 ponovno zmanjšalo na 131 milijonov EUR. Leto 2020 je zaznamoval največji skok v financiranju, ki je doseglo 525 milijonov EUR, kar kaže na močno zavezanost Slovenije k podpori razvojnim projektom v državah v razvoju. Kljub občasnim padcem splošni trend kaže na povečano angažiranost in pripravljenost na finančno podporo mednarodnemu razvoju.

Uvoz iz držav v razvoju

Kazalnik je opredeljen kot vrednost uvoza EU iz držav, ki jih je določil Odbor OECD za razvojno pomoč, v tržnih cenah (Statistični urad RS, 2023r). Graf 8 predstavlja uvoz iz držav v razvoju v Slovenijo.

Graf 8: Uvoz iz držav v razvoju, Slovenija

Vir: Statistični urad RS, 2023r.

Uvoz iz držav v razvoju v Slovenijo je od leta 2014 do 2022 izkazoval naraščajoč trend. Vrednost uvoza se je vsako leto povečevala, z izjemo manjšega padca v letu 2020. Največji skok v uvozu je bil opazen med letoma 2020 in 2021, ko se je vrednost uvoza povečala s 8.042 milijonov EUR na 13.308 milijonov EUR, nato pa se je nadaljevala rast do 16.904 milijonov EUR v letu 2022, kar kaže na okrepitev trgovinskih povezav s temi državami (graf 8).

Bruto dolg sektorja država

Kazalnik je določen v Maastrichtski pogodbi kot konsolidirani bruto dolg države po nominalni vrednosti, ki je ob koncu leta prikazan na tekočem računu v naslednjih kategorijah državnih obveznosti (kot je opredeljeno v Evropskem sistemu računov – ESR 2010): valuta in vloge, dolžniški vrednostni papirji ter posojila (Statistični urad RS, 2023r). Podatki (Statistični urad RS, 2023r) kažejo, da je bruto dolg sektorja država (% BDP) v letu 2017 znašal 74,2 % BDP in se leta 2019 zmanjšal na 65,4 % BDP. Najvišjo vrednost je dosegel leta 2020, ko je znašal 79,6 % BDP in se leta 2022 zmanjšal na 72,3 % BDP.

Delež okoljskih davkov v skupnih davčnih prihodkih

Kazalnik meri delež okoljskih davkov v skupnih prihodkih od davkov in socialnih prispevkov (Statistični urad RS, 2023r). Podatki (Statistični urad RS, 2023r) kažejo, da je delež okoljskih davkov v skupnih davčnih prihodkih za Slovenijo od leta 2014 do 2021 kazal trend upadanja. V letu 2014 je delež znašal 10,31 %, nato pa je postopno padal, z izjemo rahle rasti v letu 2015. Najnižji delež je bil zabeležen v letu 2021, ko je znašal 7,29 %.

3 Trajnostni razvoj podjetja

3.1 Trajnostne prakse podjetja

Trajnostni razvoj podjetja postaja vse pomembnejši vidik sodobnega razvoja in poslovanja, saj se podjetja po vsem svetu soočajo z naraščanjem izzivov na področju varstva okolja, družbene odgovornosti in gospodarske učinkovitosti (Agajie idr., 2024; Birgliadi idr., 2020). Pojem trajnostnega razvoja združuje načela, ki se osredotočajo na uravnoteženje gospodarskih, okoljskih in družbenih dejavnikov, s ciljem doseči dolgoročno stabilnost in uspešnost podjetja (Vivien, S. 2023).

Trajnostni razvoj ni le moralna in etična obveznost, temveč tudi poslovna priložnost, ki lahko prinese številne koristi, vključno z izboljšanim ugledom podjetja, večjo zvestobo strank, privlačnostjo za vlagatelje ter zmanjšanimi operativnimi stroški (Agajie idr., 2024; Afum idr., 2021; Cassimon idr., 2016).

Podjetja, ki vključujejo trajnostne prakse v svoje poslovne strategije, lahko lažje prepoznajo in obvladujejo tveganja, povezana z okoljskimi spremembami in družbenimi premiki. Takšna podjetja so bolj pripravljena na prihodnje izzive, kar povečuje njihovo konkurenčno prednost. Poleg tega trajnostni razvoj spodbuja invencije in inovacije, saj podjetja iščejo nove načine za učinkovitejšo rabo virov in zmanjšanje negativnih vplivov na okolje. S tem se ustvarjajo nove poslovne priložnosti in izboljšuje odpornost podjetij na tržne spremembe (Abualfaraa idr., 2020; Yu idr., 2024). V raziskavi (Agajie idr., 2024), ki preučuje energetska infrastrukturo v Etiopiji, so avtorji predlagali uporabo hibridnega sistema, ki združuje sončne in bioplinske vire ter vključuje superprevodne magnetne energijske shrambe in črpalne hidroelektrične shrambe. Takšni hibridni sistemi so zasnovani za izboljšanje zanesljivosti in stroškovne učinkovitosti oskrbe z električno energijo, še posebej v regijah, ki trpijo zaradi pogostih izpadov električne energije. Na primer, distribucijsko omrežje v Debre Markosu v Etiopiji letno beleži več kot 800 ur izpadov električne energije, kar povzroča velike finančne izgube in dodatno porabo virov za dizelske generatorje kot rezervo. Avtorji so ugotovili, da bi uvedba hibridnega sistema, ki vključuje obnovljive vire energije in napredne tehnologije za shranjevanje energije, znatno zmanjšala izgube moči in izboljšala napetostne profile omrežja, s čimer bi povečali zanesljivost in zmanjšali emisije toplogrednih plinov (Agajie idr., 2024). Wang in drugi (2024) poudarjajo, da konkretne strategije za odločanje v obratovalni in načrtovalni fazi projektov distribucije energije na zemeljski plin vključujejo uporabo čiste energije in napredne tehnologije, sodelovanje z energetskimi podjetji, implementacijo spremljanja in nadzora energije ter izboljšanje operativnega vzdrževanja ključne opreme (Wang idr., 2024). Po poročilu Kaizen Institute (2024) vključevanje trajnostnih ciljev v strateške plane podjetja vključuje dovolj celovit pristop, ki zajema zavezanost vodstva, vključevanje različnih udeležencev podjetja (deležnikov), postavljanje jasnih ciljev in nenehno ocenjevanje uspešnosti. Takšen dovolj celovit pristop zagotavlja, da je trajnost vgrajena v razvoj in poslovanje podjetja ter kulturo podjetja, kar vodi k dolgoročnim koristim in povečanju zaupanja udeležencev podjetja (deležnikov). Podjetja tako lažje dosežejo trajnostne cilje in prispevajo k širšim prizadevanjem za trajnostni razvoj. Poleg tega St. Bonaventure University (2016) poudarja, da mora podjetje

trajnostno strategijo jasno predstaviti vsem zaposlenim, da jo razumejo in podpirajo, kar vključuje redno obveščanje, izobraževanje in vključevanje zaposlenih v trajnostne aktivnosti podjetja. Navedeno zajema vključevanje zaposlenih, strank in dobaviteljev ter drugih udeležencev podjetja (deležnikov), da se spodbuja kultura trajnosti in zagotovi, da so vse ravni podjetja, od lastnikov in vodstva do posameznih zaposlenih, seznanjene s cilji trajnostnega razvoja podjetja. S tem lahko podjetje spodbuja inovacije (vključno z morebitnimi patenti) in inovacije, izboljša učinkovitost in krepi svoj ugled.

3.2 Trajnostne poslovne strategije

Trajnostne poslovne strategije vključujejo pristop, kjer podjetja zasledujejo dolgoročne cilje, ki presegajo zgolj finančne interese in upoštevajo okoljske in družbene vplive. Podjetja, ki se zavežejo k trajnostnemu razvoju, implementirajo ukrepe za zmanjšanje porabe virov, emisij in odpadkov ter spodbujajo uporabo obnovljivih virov energije. Ključne strategije vključujejo krožno gospodarstvo, trajnostno nabavno verigo, zmanjševanje ogljičnega odtisa ter družbeno odgovornost podjetij v podjetju in izven njega (Ambrožič idr., 2024; Bergant idr., 2024; Coppola in Ianuario, 2017; Khan idr., 2021; Mulej idr. (ur.), 2016; 2019; 2020; 2021).

Eden izmed ključnih konceptov trajnostnih poslovnih strategij je krožno gospodarstvo. V krožnem gospodarstvu podjetja razvijajo proizvode, ki so zasnovani za večkratno uporabo, popravila in recikliranje. To vključuje uporabo trajnostnih materialov, ki imajo manj škodljiv vpliv na okolje in se lahko ponovno uporabijo v proizvodnem procesu. Krožno gospodarstvo omogoča podjetjem, da zmanjšajo porabo naravnih virov in količino odpadkov, hkrati pa ustvarjajo nove poslovne priložnosti (Ellen MacArthur Foundation, 2024). Na primer, podjetje Patagonia (Patagonia, 2018) uporablja reciklirane materiale za svoje izdelke in ponuja storitve popravila, kar podaljšuje življenjsko dobo njihovih izdelkov.

Poleg krožnega gospodarstva je trajnostna nabavna veriga še en pomemben element trajnostnih poslovnih strategij. Podjetja uvajajo trajnostne prakse v svoji nabavni verigi, s čimer zagotavljajo, da vsi dobavitelji spoštujejo okoljske standarde in socialne pravice delavcev. To vključuje izbiro dobaviteljev, ki uporabljajo trajnostne materiale in imajo etične proizvodne procese (UN Global Compact, 2024). UN Global Compact (2024) spodbuja podjetja k vključevanju trajnostnih praks v svoje

nabavne verige, saj to omogoča zmanjšanje slabih okoljskih vplivov in izboljšanje socialnih pogojev v celotni verigi. Organizacije, kot je Walmart, že uvajajo standarde za trajnostno nabavo, kar vključuje izbiro dobaviteljev, ki uporabljajo okolju prijazne materiale in zagotavljajo dostojne delovne pogoje za svoje zaposlene (Walmart Corporate News and Information, 2024). Podjetja, kot je Unilever (Unilever, 2024), sodelujejo z dobavitelji, da izboljšajo trajnostne prakse skozi celotno dobavno verigo, kar vključuje zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, zmanjšanje porabe vode in izboljšanje delovnih pogojev.

Ključna komponenta trajnostnih poslovnih strategij je tudi zmanjševanje ogljičnega odtisa. Podjetja vlagajo v obnovljive vire energije, kot so sončne in vetrne elektrarne, ter izboljšujejo energetske učinkovitost svojih obratov. Poleg tega uvajajo sisteme za upravljanje z energijo, ki jim pomagajo spremljati in optimizirati porabo energije (Kiebus, 2023; McKinsey & Company, 2022). Na primer, Amazon se je zavezal, da bo do leta 2025 svoje poslovanje v celoti napajal z obnovljivo energijo, pri čemer že sedaj 90 % elektrike, ki jo porabijo, prihaja iz več kot 400 vetrnih in sončnih projektov po vsem svetu. Poleg tega uvajajo inovativen pristop k energetskemu upravljanju, kar vključuje nove tehnologije, kot je zeleni vodik, in energetske učinkovite sisteme za spremljanje porabe energije (Hurst, 2023). Na primer, podjetje IKEA (IKEA, 2023) je investiralo v sončne elektrarne in energetske učinkovite razsvetljave v svojih trgovinah, kar je znatno zmanjšalo njihov ogljični odtis.

Družbena odgovornost podjetij je bistvena podlaga in sestavni del trajnostnih poslovnih strategij. Po ISO 26000 (ISO, 2010) gre za tri temeljne lastnosti podjetij, drugih organizacij, ljudi in družbenih organov, ki so:

- (1) odgovornost za vplive na družbo, to je vse ljudi in njihove življenjske pogoje;
- (2) upoštevanje soodvisnosti, namesto ločenega obravnavanja posamičnih vidikov prakse življenja,
- (3) trud za čim večjo celovitost odločanja in delovanja, namesto enostranskosti, za katero šolstvo in praksa ljudi usposabljata kot vse bolj ozke specialiste, šibko usposobljene za interdisciplinarno sodelovanje (ki se začne s pozornim in odprtim poslušanjem tistih, ki gledajo z drugih izbranih vidikov in zato izpostavljajo druge značilnosti, torej se z razlikami med seboj dopolnjujejo, ker vidijo, da so zaradi njih soodvisni, in so odgovorni za svoje vplive na družbo).

Pogoji, da se tako ravnanje doseže, so v ISO 26000 (isti vir) zajeti v sedmih načelih družbene odgovornosti, ki so:

- odgovornost (upravljanja in vodenja podjetja),
- transparentnost,
- etično ravnanje,
- spoštovanje interesov udeležencev podjetja (tudi deležnikov),
- spoštovanje vladavine prava,
- spoštovanje mednarodnih norm delovanja,
- spoštovanje človekovih pravic.

Uresničevanje teh treh osnov in teh sedmih načel v politiki, strategiji, taktiki in vsakdanji praksi ravnanja spada med pogoje, da se vzpostavijo in uresničujejo cilji trajnostnega razvoja (več v Ambrožič idr., 2024, Bergant idr., 2024 in v tam navedenih virih).

Podjetja med drugim vlagajo v lokalne skupnosti in podpirajo projekte, ki prispevajo k družbenemu razvoju. To lahko vključuje podporo izobraževanju, zdravstvu, socialnim programom in varstvu okolja (Cassimon idr., 2016). Na primer, podjetje Google (Google, 2023) se je zavezalo, da bo investiralo v izobraževalne programe za otroke in mladostnike ter projekte, ki podpirajo okoljsko trajnost. Vključujoče delovno okolje spodbuja raznolikost in enakopravnost. McKinseyjeve raziskave kažejo, da imajo podjetja z bolj vključujočimi praksami, kot so izobraževanje o nezavednih predsodkih in struktura ocenjevanj, boljše delovne pogoje za ženske in manjšinske skupine. To vodi do višje produktivnosti in boljše delovne klime (McKinsey & Company, 2021). Podjetja, ki vlagajo v izboljšanje družbene enakosti, pozitivno vplivajo na svoje zaposlene in širše skupnosti. To vključuje izobraževanje in usposabljanje za bolj vključujočo kulturo ter merjenje in poročanje o družbenih vplivih podjetja (KPMG, 2024). Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju trajnostnega razvoja je ključnega pomena za spodbujanje trajnostne kulture v podjetju. Podjetja morajo zagotoviti, da so vsi zaposleni seznanjeni s trajnostnimi cilji podjetja in da razumejo, kako lahko prispevajo k doseganju teh ciljev. To lahko vključuje redna usposabljanja, izobraževalne programe in komunikacijske kampanje, ki spodbujajo ozaveščenost in sodelovanje vseh zaposlenih (Coppola in Ianuario, 2017; Khan idr., 2021; Veldwijk, 2020). Na primer, podjetje Siemens (Siemens, 2023)

izvaja redna izobraževanja in usposabljanja za svoje zaposlene na temo trajnostnega razvoja.

Trajnostne poslovne strategije spodbujajo tudi invencije in inovacije. Podjetja, ki se zavežejo k trajnostnemu razvoju, pogosto iščejo nove načine za učinkovitejšo rabo virov in zmanjšanje negativnih vplivov na okolje. Inovacije v trajnostnih praksah ne le zmanjšujejo stroške, temveč tudi ustvarjajo konkurenčno prednost (Birgliadi idr., 2020). Na primer, podjetje Tesla (Tesla, 2022) je razvilo električna vozila in baterijske sisteme, ki prispevajo k zmanjšanju emisij in spodbujajo uporabo obnovljivih virov energije.

Uspešno vključevanje trajnostnih strategij v poslovne procese zahteva dovolj celovit pristop. Podjetja morajo vključiti trajnostne cilje v svoje strateške plane in zagotoviti podporo lastnikov in vodstva. Poleg tega morajo vzpostaviti sisteme za spremljanje napredka in poročanje o dosežkih na področju trajnosti. Redno spremljanje in poročanje omogočata podjetjem, da prepoznajo uspešne prakse in področja, kjer so potrebne nadaljnje izboljšave (Baumgartner in Rauter, 2017; Tiwari idr., 2024). Na primer, podjetje Johnson & Johnson (Johnson & Johnson, 2022) je vzpostavilo sistem za spremljanje napredka pri doseganju trajnostnih ciljev in redno poroča o svojih dosežkih v letnih trajnostnih poročilih.

Trajnostne poslovne strategije so ključnega pomena za podjetja, ki želijo biti konkurenčna in uspešna v prihodnosti. Vključevanje trajnostnih praks v poslovne procese ne prinaša le koristi okolju in družbi, temveč tudi ustvarja nove poslovne priložnosti in krepi odnose s strankami, dobavitelji in drugimi deležniki. Podjetja, ki se zavežejo k trajnostnemu razvoju, so bolj pripravljena na prihodnje izzive in imajo dolgoročno stabilnost in uspešnost (Coppola in Ianuario, 2017; Khan idr., 2021; Kiebus, 2023).

3.3 Trajnostni razvoj in poslovna uspešnost podjetja

Podjetja, ki izvajajo trajnostne prakse, pogosto uživajo večjo zvestobo strank, boljši ugled in večje zanimanje vlagateljev. Poleg tega trajnostne prakse zmanjšujejo stroške poslovanja z učinkovitejšo rabo virov in energije ter zmanjšanjem količine odpadkov. Podjetja, ki se osredotočajo na trajnostne prakse, se pogosto bolje prilagajajo okoljskim in družbenim spremembam, kar krepi njihovo dolgoročno stabilnost in konkurenčnost. To pomeni, da so ta podjetja bolj sposobna obvladovati

tveganja, ki izhajajo iz okoljskih in družbenih sprememb, ter ohranjati poslovno kontinuiteto tudi v nepredvidljivih okoliščinah (Iazzi idr., 2022; Stafford-Smith idr., 2017; Yu idr., 2024). Na primer, podjetja, ki sprejmejo trajnostne poslovne prakse, dosegajo pomembne finančne koristi, kot so znižanje stroškov, povečanje učinkovitosti in izboljšanje dobičkonosnosti. Poleg tega trajnostne prakse krepijo ugled podjetij in povečujejo zvestobo strank, saj potrošniki vse bolj cenijo okoljsko in drugače odgovorna podjetja (Agajie idr., 2024; McKinsey & Company, 2022; Wei in Chase, 2018). Integracija trajnostnih praks v razvoj poslovanje podjetja ne prinaša samo okoljske in družbene koristi, ampak tudi izboljšuje finančno uspešnost podjetij. Povečanje zanimanja vlagateljev za podjetja z močnimi trajnostnimi praksami kaže, da takšna podjetja pritegnejo kapitalске vloške in s tem podpirajo nadaljnjo rast in inovacije (Mehta in Narni, 2024).

Prav tako pa trajnostne prakse povečujejo zvestobo strank. Potrošniki vse bolj cenijo odgovorno ravnanje podjetij do okolja in družbe ter se raje odločajo za izdelke in storitve podjetij, ki sledijo trajnostnim načelom. S tem podjetja ne le pritegnejo nove stranke, temveč tudi krepijo odnose z obstoječimi kupci, kar vodi k dolgoročnejšim poslovnim odnosom (Cortese idr., 2020; Veldwijk, 2020).

Trajnostne prakse omogočajo podjetjem, da zmanjšajo operativne stroške. Z učinkovitejšo rabo virov, kot so surovine, energija in voda, ter zmanjšanjem količine odpadkov podjetja zmanjšujejo svoje stroške. Na primer, vlaganja v energetske učinkovite tehnologije in obnovljive vire energije lahko znatno zmanjšajo stroške za energijo. Poleg tega recikliranje in ponovna uporaba materialov zmanjšujeta potrebo po nakupu novih surovin (Ellen MacArthur Foundation, 2024; Patagonia, 2018).

Trajnostna podjetja so prav tako bolj odporna na okoljske in družbene izzive. Podnebne spremembe, naravne nesreče in družbene spremembe lahko močno vplivajo na poslovanje podjetij. Podjetja, ki so pripravljena na spopadanje s temi izzivi, lažje prebrodijo krizne situacije in se hitreje prilagajajo spremembam. Na primer, podjetja, ki so vložila v trajnostno infrastrukturo in tehnologije za napovedovanje vremenskih razmer, so bolj pripravljena na naravne nesreče (Afum idr., 2021; Baumgartner in Rauter, 2017).

Integracija inovativnih digitalnih tehnologij, kot sta blockchain in umetna inteligenca, ponuja pomembne priložnosti za optimizacijo proizvodnih sistemov in gospodarskih dejavnosti, hkrati pa daje prednost trajnostnim ciljem za izboljšanje

družbe in okolja. Te tehnologije imajo potencial za zmanjšanje okoljskih eksternalij z reševanjem informacijskih neravnovesij v globalnih oskrbovalnih verigah. S skrbnim upravljanjem in osredotočenostjo na dobrobit lahko te nastajajoče tehnologije pomagajo pospešiti prehod v postkarbonske ekonomije in spodbujajo skupno blaginjo znotraj planetarnih meja (Hong in Xiao, 2024).

3.4 Izbrani načini uvajanja trajnostnih praks v podjetjih

Za uspešno izvajanje trajnostnih praks morajo podjetja razviti dovolj celovit plan, ki vključuje vse bistvene vidike razvoja in poslovanja ter njihove sinergije kot dialektični sistem vidikov. Pomembno je, da trajnostne cilje vključijo v strateške plane in zagotovijo podporo vodstva. Podjetja morajo spremljati in poročati o svojem napredku pri doseganju trajnostnih ciljev ter vključiti vse interesne udeležence podjetja (deležnike), vključno z zaposlenimi, strankami in dobavitelji. Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju trajnostnega razvoja je ključnega pomena za spodbujanje trajnostne kulture v podjetju (Cassimon idr., 2016; Khan idr., 2021; McKinsey & Company, 2022).

Podjetja morajo najprej oceniti svoje trenutne prakse in prepoznati področja, kjer lahko uvedejo izboljšave. To vključuje analizo porabe virov, emisij, odpadkov in drugih okoljskih kazalnikov. Na podlagi teh analiz lahko podjetja določijo cilje za zmanjšanje negativnih vplivov na okolje in družbo ter razvijejo strategije za doseganje teh ciljev (Birgliadi idr., 2020; Hong in Xiao, 2024).

Naslednji korak je vključitev trajnostnih ciljev v politiko podjetja, poslovne strategije in operativne plane. To pomeni, da morajo podjetja trajnostne cilje upoštevati pri vseh odločitvah, od nabave surovin do proizvodnih procesov in distribucije. Podjetja morajo tudi vzpostaviti sisteme za spremljanje napredka in poročanje o dosežkih na področju trajnosti. Redno spremljanje in poročanje omogočata podjetjem, da prepoznajo uspešne prakse in področja, kjer so potrebne nadaljnje izboljšave. Podjetja, ki trajnostne cilje vključijo v svoje strateške in operativne načrte, lahko bolje izkoristijo priložnosti za rast in izboljšanje poslovnih rezultatov. Integracija trajnostnih praks v poslovne procese omogoča podjetjem, da se prilagodijo tržnim spremembam in regulatornim zahtevam, kar prispeva k dolgoročni stabilnosti in konkurenčnosti podjetja (Deloitte, 2020; Duh, Primec, 2024; Duh, Štrukelj, 2023; McKinsey, 2021).

Vključevanje vseh interesnih udeležencev (deležnikov) je ključno za uspeh trajnostnih praks. Podjetja morajo vključiti zaposlene, stranke, dobavitelje in druge zainteresirane strani v svoje trajnostne pobude. Na primer, podjetja lahko organizirajo delavnice in usposabljanja za zaposlene na temo trajnostnega razvoja ter spodbujajo sodelovanje z dobavitelji, ki spoštujejo trajnostne standarde (Cortese idr., 2020; Iazzi idr., 2022; World Resources Institute, 2020).

Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih na področju trajnostnega razvoja je ključnega pomena za spodbujanje trajnostne kulture v podjetju. Podjetja morajo zagotoviti, da so vsi zaposleni seznanjeni s trajnostnimi cilji podjetja in da razumejo, kako lahko prispevajo k doseganju teh ciljev. Zaposleni morajo sprejeti tudi dejstvo, da se cilji trajnostnega razvoja tičejo tudi njih, ne le lastnikov, vodstva in drugih interesnih udeležencev podjetja (deležnikov). To lahko vključuje redna usposabljanja, izobraževalne programe in komunikacijske kampanje, ki spodbujajo ozaveščenost in sodelovanje vseh zaposlenih (McKinsey & Company, 2021; Tiwari in Lai Nguyen, 2024).

Podjetja, ki trajnostne cilje vključijo v svoje poslovne strategije in operativne plane, ne le izboljšajo svoje okoljske in družbene učinke, ampak tudi ustvarjajo trajnostno vrednost in konkurenčne prednosti, kar vodi k dolgoročnemu uspehu (Birgliadi idr., 2020; Coppola in Ianuario, 2017; Mehta in Narni, 2024; Vivien, 2023).

4 Zaključek

Trajnostni razvoj postaja osrednja komponenta sodobnega poslovanja, saj podjetja prepoznavajo nujnost uravnoteženja gospodarskih, okoljskih in družbenih vidikov za doseganje dolgoročne stabilnosti in konkurenčnosti. Vključevanje trajnostnih praks v poslovne strategije omogoča podjetjem, da zmanjšajo negativne vplive na okolje, izboljšajo odnose z udeleženci podjetja (deležniki) in ustvarjajo nove poslovne priložnosti. Podjetja, ki se zavežejo k trajnostnemu razvoju, pogosto opažajo številne koristi, kot so povečana zvestoba strank, boljši ugled, večje zanimanje vlagateljev ter zmanjšanje operativnih stroškov. S spodbujanjem krožnega gospodarstva, trajnostne nabavne verige, zmanjševanja ogljičnega odtisa in s krepitvijo družbene odgovornosti podjetja prispevajo h globalnim prizadevanjem za trajnostno prihodnost (Coppola in Ianuario, 2017; Ellen MacArthur Foundation, 2024, Khan idr., 2021; Kiebus, 2023; McKinsey in Company, 2022).

Ta raziskava poudarja pomembnost vključevanja trajnostnih praks v poslovne strategije podjetij. Ugotovili smo, da trajnostne prakse ne prinašajo le koristi okolju in družbi, temveč tudi ustvarjajo nove poslovne priložnosti ter krepijo odnose s strankami, dobavitelji in drugimi deležniki. Podjetja, ki trajnostne cilje vključijo v svoje razvojne plane, poslovne strategije in operativne plane, ne le izboljšajo svoje okoljske in družbene izzive, ampak tudi ustvarjajo trajnostno vrednost in konkurenčne prednosti, kar vodi k dolgoročnemu uspehu. Kazalniki ciljev trajnostnega razvoja so postali pomemben vidik ocenjevanja trajnosti podjetij in so pomembno orodje za merjenje napredka države ali podjetja pri doseganju trajnostnih ciljev, dela uresničevanja inovativno trajnostne družbeno odgovorne družbe (Mulej in Hrast (ur.), 2016; Mulej in drugi (ur.), 2016; 2019; 2020; 2021).

Za Slovenijo smo opazili stabilnost in izboljšanje v različnih vidikih trajnostnega razvoja. Stopnja tveganja socialne izključenosti se je na splošno zmanjševala, prav tako tudi delež oseb, ki živijo pod pragom tveganja revščine. Zmanjšanje stopnje dolgotrajne brezposelnosti kaže na izboljšanje trga dela in uspešnejše vključevanje brezposelnih oseb v delovno silo. Izboljšana dostopnost do zdravstvenih storitev kaže na napredek v zdravstveni oskrbi prebivalstva, medtem ko povečanje deleža prebivalstva s terciarno izobrazbo kaže na višjo stopnjo izobraženosti in usposobljenosti delovne sile. Povečana delovna aktivnost je znak izboljšanja trga dela, ukrepi za zmanjšanje neenakosti med spoloma (tudi na trgu dela) pa so bili uspešni, kar potrjujejo izboljšani kazalniki enakosti spolov. Na področju okoljske trajnosti so bili doseženi pomembni napredki. Izboljšanje energetske učinkovitosti je prispevalo k zmanjšanju emisij in bolj trajnostni rabi energije, medtem ko se je delež trgovinske menjave v bruto domačem proizvodu povečal, kar kaže na večjo gospodarsko odprtost. Ukrepi za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov so bili učinkoviti, kar dokazujejo znižane ravni emisij, medtem ko izboljšanje kakovosti zraka kaže na uspešnost okoljskih politik. Povečanje stopnje recikliranja odpadkov je odraz uspešnih ukrepov za ravnanje z odpadki. Slovenija je torej pri doseganju trajnostnega razvoja in zastavljenih ciljev trajnostnega razvoja kot država uspešna. Katera koli država pa je pri tem lahko uspešna, če k temu stremi vsak posameznik osebno in kot zaposleni v podjetju.

Raziskava izpostavlja številne primere dobrih praks, ki kažejo, kako lahko podjetja uspešno integrirajo trajnostne cilje v svoje poslovne strategije. Trajnostno usmerjena podjetja ne prispevajo zgolj k izboljšanju življenjskih pogojev za prihodnje generacije, temveč tudi krepijo svojo konkurenčnost, povečujejo odpornost na

spremembe in dosegajo dolgoročno uspešnost. Trajnostne prakse podjetjem omogočajo ustvarjanje novih poslovnih priložnosti in poglobljanje odnosov s strankami, dobavitelji ter drugimi deležniki. Takšen pristop prinaša večjo lojalnost strank in zaupanje poslovnih partnerjev, kar vodi k stabilnim in dolgoročnim poslovnim odnosom (Berawi, 2019; Deloitte, 2020; Mehta in Narni, 2024).

Raziskava obravnava tudi ključne izzive in priložnosti, s katerimi se podjetja soočajo pri integraciji trajnostnih ciljev v svoje poslovne strategije. Poudarja, kako trajnostno usmerjena podjetja ne le prispevajo k boljši prihodnosti za vse, temveč tudi krepijo svojo konkurenčnost, odpornost in dolgoročno uspešnost. Trajnostni razvoj je moralna in etična obveznost ter poslovna priložnost, ki podjetjem omogoča, da postanejo bolj odporna in uspešna v prihodnosti. Pomembno je, da podjetja trajnostne cilje vključijo v svoje strateške plane in da lastniki ali drugi ključni odločevalci zagotovijo podporo vodstva ter vseh zaposlenih. Vključevanje trajnostnih praks v vsakodnevno poslovanje zahteva dovolj celovit pristop, ki vključuje izobraževanje zaposlenih, sodelovanje z dobavitelji in redno spremljanje napredka. Tako lahko podjetja dosežejo trajnostne cilje in prispevajo k širšim prizadevanjem za trajnostni razvoj.

Vključevanje trajnostnih praks v vsakodnevno poslovanje zahteva dovolj celovit in sistematičen, to je dosleden, pristop. To vključuje ne le izobraževanje in ozaveščanje zaposlenih o pomenu trajnostnih praks, temveč tudi aktivno sodelovanje z dobavitelji, ki delijo enake vrednote in cilje, pa tudi z odjemalci in regulatorji (EU že spreminja veliko napotkov v direktive, torej v pravne obveznosti). Redno spremljanje napredka pri doseganju trajnostnih ciljev omogoča podjetjem, da prepoznajo uspešne politike in strategije ter identificirajo področja, kjer so potrebne izboljšave. Podjetja, ki trajnostne cilje vključijo v svoje poslovne modele, igrajo ključno vlogo v širših prizadevanjih za trajnostni razvoj. S takšnimi praksami ne le zmanjšujejo svoj negativni vpliv na okolje, temveč tudi spodbujajo družbeno odgovornost in ekonomsko rast. S tem se podjetja ne pripravljajo le na bolj trajnostno prihodnost, ampak tudi postavljajo temelje za dolgoročni uspeh in odpornost v hitro spreminjajočem se poslovnem okolju (Hong in Xiao, 2024; McKinsey in Company, 2021; Tiwari in Lai Nguyen, 2024; Wang idr., 2024).

Podjetja, ki se zavežejo trajnostnemu razvoju, igrajo ključno vlogo pri oblikovanju boljše prihodnosti za vse. Takšna podjetja ne le zmanjšujejo svoj vpliv na okolje, temveč tudi spodbujajo družbeno odgovornost in ekonomsko rast. S tem se

pripravljajo na trajnostno prihodnost in postavljajo temelje za dolgoročni uspeh in odpornost v hitro spreminjajočem se poslovnem okolju. V prihodnosti bodo podjetja morala še naprej vlagati v družbeno odgovornost in trajnostne prakse, da bodo lahko konkurirala na globalnem trgu in prispevala k doseganju ciljev trajnostnega razvoja. Integracija trajnostnih ciljev v poslovne modele je dolgoročen proces, ki zahteva nenehno prilagajanje in izboljševanje. Trajnostne prakse ne prinašajo le koristi okolju in družbi, temveč tudi ustvarjajo nove poslovne priložnosti in krepijo odnose s strankami, dobavitelji in drugimi deležniki. Zato bodo podjetja, ki so pripravljena vlagati v trajnostni razvoj, bolj konkurenčna in uspešna na dolgi rok.

Literatura in viri

- Abualfaraa, W., Salonitis, K., Al-Ashaab, A., & Ala'raj, M. (2020). Lean-Green Manufacturing Practices and Their Link with Sustainability: A Critical Review. *Sustainability*, 12(3), 981.
- Afum, E., Agyabeng-Mensah, Y., Opoku Mensah, A., Mensah-Williams, E., Baah, C., & Dacosta, E. (2021). Internal environmental management and green human resource management: significant catalysts for improved corporate reputation and performance. *Benchmark Int. Journal*, 28(10), 3074–3101.
- Agajie, T.F., Fopah-Lele, A., Amoussou, I.; Baseem, K.; Mohit, B., Ievgen, Z., & Emmanuel, T. (2024). Enhancing Ethiopian power distribution with novel hybrid renewable energy systems for sustainable reliability and cost efficiency. *Scientific Reports*, 14(1), 1–21.
- Ambrožič, B., Bergant, Ž., Breže, B., Burnač, D., Hajdenkumer, A., Hartman, P., Hrast, A., Hrast, N., Mihec, M., Mulej, M., Mulej, N., Štrukelj, T., Tacer, B., Mulej, M. (urednik), Hrast, A. (urednik), & Mihec, M. (urednik) (2024). Inovativna trajnostna družbeno odgovorna družba: [trilogija]. Knj. 2, *Nekaj informacijskih spodbud za obstoj človeštva*. Ljubljana: IRDO – Inštitut za razvoj družbene odgovornosti, 2024. Dosegljivo 2. oktobra 2024 na <https://www.irdo.si/wp-content/uploads/2024/07/2>.
- Bergant, Ž., Hrast, A., Hrast, N., Ivajnsič, B., Merhar, V., Mulej, M., Nikolić, J., Preskar, M., Savović, S., Šarotar Žižek, S., Taškar Beloglavec, S., Toplak, D., Zdolšek, D., Zlatanović, D., Mulej, M (urednik), Hrast, A. (urednik), & Štrukelj, T. (urednik). (2024). Inovativna trajnostna družbeno odgovorna družba: [trilogija]. Knj. 1, *Nekaj ekonomskih spodbud zoper propad človeštva*. Ljubljana: IRDO – Inštitut za razvoj družbene odgovornosti. Zbirka Družbeno odgovorna družba. Dosegljivo 2. oktobra 2024 na <https://www.irdo.si/wpcontent/>.
- Baumgartner, R.J., & Rauter, R. (2017). Strategic perspectives of corporate sustainability management to develop a sustainable organization. *Journal of Cleaner Production*, 140(1), 81–92.
- BCG Global. (2022). *The Climate Actions Companies Should Take Today*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.bcg.com/publications/2022/companies-climate-change-strategies>.
- Berawi, M.A. (2019). The role of industry 4.0 in achieving Sustainable Development Goals. *International Journal of Technology*, 10, 644–647.
- Berawi, M.A. (2019). The role of industry 4.0 in achieving Sustainable Development Goals. *International Journal of Technology*, 10, 644–647.
- Birgliadi, B., Ferraro, G., Filippeli, S., & Galati, F. (2020). Innovation models in food industry. A literature review. *Journal of Technology Management and Innovation*, 15(3), 97–108.
- Boqiang, L., & You, W. (2024). How does natural disasters affect China agricultural economic growth? *Energy*, 2961, 1–8.

- Cassimon, D., Engelen, P.J., & van Liedekerke, L. (2016). When do firms invest in corporate družbe responsibility? A real option framework. *Journal of Business Ethics*, 137, 15–29.
- Coppola, A., & Ianuario, S. (2017). Environmental and družbe sustainability in producer organizations' strategies. *British Food Journal*, 119(8), 1732–1747.
- Cortese, D., Rainero, C., & Cantino, V. (2020). Stakeholders' družbe dialogue about responsibility and sustainability in the food sector. *British Food Journal*, 123(3), 1287–1301.
- Deloitte. (2020). *Embedding Sustainability into Business Strategy and Operations*. Dosegljivo 3. avgusta 2024 na: <https://www.deloitte.com/global/en/services/risk-advisory/blogs/embedding-sustainability-into-business-strategy-and-operations.html>.
- Duh, M., & Primec, A. (2024). Investigating the Effectiveness of Endogenous and Exogenous Drivers of the Sustainability (Re)Orientation of Family SMEs in Slovenia: Qualitative Content Analysis Approach. *Sustainability*, 16, 7285. <https://doi.org/10.3390/su16177285>.
- Duh, M., & Štrukelj, T. (2023). Incorporating Sustainability into Strategic Management for Maintaining Competitive Advantage: The Requisite Holism of Process, Institutional and Instrumental Dimensions. V De Moraes, A. J. (ur.), *Strategic Management and International Business Policies for Maintaining Competitive Advantage* (str. 189–218). Hershey, Pennsylvania, USA: IGI Global. DOI: 10.4018/978-1-6684-6845-6.
- Ellen MacArthur Foundation. (2024). *Design and the circular economy – deep dive*. Dosegljivo 23. avgusta 2024 na: <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/design-and-the-circular-economy-deep-dive>.
- Fleming, A., Wise, R.M., Hansen, H., & Sams, L. (2017). The sustainable development goals: a case study. *Marine Policy*, 86, 94–103.
- Google. (2023). *2023 Environmental Report*. Dosegljivo 19. avgusta 2024 na: <https://www.gstatic.com/gumdrop/sustainability/google-2023-environmental-report.pdf>.
- Hong, Z., & Xiao, K. (2024). Digital economy structuring for sustainable development: the role of blockchain and artificial intelligence in improving supply chain and reducing negative environmental impacts. *Scientific Reports*, 14, 3912.
- Hurst, K. (2023). *Amazon Sustainability Report 2022*. Dosegljivo 19. avgusta 2024 na: <https://www.aboutamazon.com/news/sustainability/amazon-sustainability-report-2022>.
- Iazzi, A., Ligorio, L., Vrontis, D., & Trio, O. (2022). Sustainable Development Goals and healthy foods: perspective from the food system. *British Food Journal*, 124(4), 1081–1102.
- IKEA. (2023). *IKEA Sustainability Report*. Dosegljivo 19. avgusta 2024 na: https://www.ikea.com/global/en/images/IKEA_SUSTAINABILITY_Report_FY_23_20240125_1b190c008f.pdf.
- J ISO. (2010). ISO 26000, Social Responsibility: Discovering ISO 26000 (na spletu). Switzerland, Geneva: ISO – International Organization for Standardization (www.iso.org). Dosegljivo 29. junija 2011 na: http://www.iso.org/iso/discovering_iso_26000.pdf.
- Johnson & Johnson. (2022). *Health for Humanity Report*. Dosegljivo 20. avgusta 2024 na: <https://healthforhumanityreport.jnj.com/2022/>.
- Kaizen Institute. (2024). *The Importance of a Corporate Sustainability Strategy for Profit and the Environment*. Dosegljivo 17. avgusta 2024 na: <https://kaizen.com/insights/importance-corporate-sustainability-strategy/>.
- Khan, S.A.R., Razaq, A., Yu, Z., & Miller, S. (2021). Industry 4.0 and circular economy practices: a new era business strategies for environmental sustainability. *Business Strategy and the Environment*, 30(8), 4001–4014.
- Kiebus, K. (2023). *Reducing Your Company's Carbon Footprint: 12 Strategies for Sustainability*. Dosegljivo 19. avgusta 2024 na: <https://rhino.energy/sustainability/reducing-your-companys-carbon-footprint-12-strategies-for-sustainability>.
- KPMG. (2024). *Družbe inequality as a business risk*. Dosegljivo 17. avgusta 2024 na: <https://kpmg.com/xx/en/home/insights/2022/04/druzbe-inequality-as-a-business-risk.html>.
- Leslie, J. (2022). *How Climate Change Is Disrupting the Global Supply Chain*. Dosegljivo 21. avgusta 2024 na: <https://e360.yale.edu/features/how-climate-change-is-disrupting-the-global-supply-chain>.

- McKinsey & Company. (2021). *Organizing for sustainability success: Where, and how, leaders can start*. Dosegljivo 24. avgusta 2024 na: <https://www.mckinsey.com/capabilities/sustainability/our-insights/organizing-for-sustainability-success-where-and-how-leaders-can-start>.
- McKinsey & Company. (2022). *Building sustainability into operations*. Dosegljivo 16. avgusta 2024 na: <https://www.mckinsey.com/capabilities/operations/our-insights/building-sustainability-into-operations>.
- Mehta, P., & Narni, L. (2024). *Towards a better future with sustainable finance and ESG reporting*. Dosegljivo 24. avgusta 2024 na: <https://www.infosysbpm.com/blogs/financial-services/towards-a-better-future-with-sustainable-finance-and-esg-reporting.html>.
- Mulej, M., & Hrast, A. (ur.) (2016). *Informacije za odločanje družbeno odgovornih*. Knjižna zbirka Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke, druga knjiga. Maribor: IRDO Inštitut za razvoj družbene odgovornosti Maribor in Kulturni center Maribor, zbirka Frontier books.
- Mulej, M., Merhar, V., & Žakelj, V. (ur.) (2016). *Družbeno-ekonomski okvir in osebne lastnosti družbeno odgovornih*. Knjižna zbirka Nehajte sovražiti svoje otroke in vnuke, prva knjiga. Maribor: IRDO Inštitut za razvoj družbene odgovornosti Maribor in Kulturni center Maribor, zbirka Frontier books.
- Mulej, M., Merhar, V., & Žakelj, V. (ur.) (2019). *Uvod v politično ekonomijo družbeno odgovorne družbe*. Knjižna zbirka Frontier. Maribor: Kulturni center Maribor.
- Mulej, M., O'Sullivan, G., & Štrukelj, T. (ur.) (2020). *Social responsibility and corporate governance. Vol. 1, Preconditions for integration*. Cham: Palgrave Macmillan, Springer Nature.
- Mulej, M., O'Sullivan, G., & Štrukelj, T. (ur.) (2021). *Social responsibility and corporate governance. Vol. 2, Policy and practice*. Cham: Palgrave Macmillan: Springer Nature.
- Organizacija združenih narodov. (2023). *Cilji trajnostnega razvoja*. Dosegljivo 16. avgusta 2024 na: https://unis.unvienna.org/unis/sl/topics/sustainable_development_goals.html.
- Our World in Data team. (2023). *SDG Tracker: Measuring progress towards the Sustainable Development Goals*. Dosegljivo 26. avgusta 2024 na: <https://ourworldindata.org/sdgs>.
- Patagonia. (2018). *Patagonia Post-Consumer Recycling Strategy & Upcycling Policy*. Dosegljivo 7. avgusta 2024 na: <https://www.patagonia.com/on/demandware.static/-/Library-Sites-PatagoniaShared/default/dwbac50203/PDF-US/Product-Recycling-and-Upcycling-Principles.pdf>.
- Siemens. (2023). *Sustainability report 2023*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://assets.new.siemens.com/siemens/assets/api/uuid:00095b96-4712-4cd1-b045-19d5df704358/sustainability-report-fy2023.pdf>.
- St. Bonaventure University. (2016). *How to Integrate Sustainability Into Your Business*. Dosegljivo 14. avgusta 2024 na: <https://online.sbu.edu/news/business-sustainability-strategies>.
- Stafford-Smith, M., Griggs, D., Gaffney, O., Ullah, F., Reyers, B., & Kanie, N., et al. (2017). *Integration: the key to implementing the sustainable development goals*. *Sustainability Science*, 12, 911–919.
- Statistični urad RS. (2023a). *Kazalniki 01. cilja trajnostnega razvoja (SDG): Odprava revščine*, 1. del, Slovenija, letno. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.1-stopnja-tveganja-dru%C5%BEbnene-izklju%C4%8Denosti>.
- Statistični urad RS. (2023b). *Cilj 2. Odpraviti lakoto, zagotoviti prehransko varnost in boljše prehrano ter spodbujati trajnostno kmetijstvo*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-2.-odpraviti-lakoto-zagotoviti-prehransko-varnost-in-bolj%C5%a1o-prehrano-ter-spodbujati-trajnostno-kmetijstvo>.
- Statistični urad RS. (2023c). *Cilj 3. Poskrbeti za zdravo življenje in spodbujati splošno dobro počutje v vseh življenjskih obdobjih*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-3.-poskrbeti-za-zdravo-%C5%BEivljenje-in-spodbujati-splo%C5%A1no-dobro-po%C4%8Dutje-v-vseh-%C5%BEivljenjskih-obdobjih>.
- Statistični urad RS. (2023d). *Cilj 4. Vsem enakopravno zagotoviti kakovostno izobrazbo ter spodbujati možnosti vseživljenjskega učenja za vsakogar*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-4.-vsem-enakopravno-zagotoviti-kakovostno-izobrazbo-ter-spodbujati-mo%C5%BEnosti-vse%C5%BEivljenjskega-u%C4%8Denja-za-vsakogar>.

- Statistični urad RS. (2023e). *Cilj 5. Doseči enakost spolov ter krepiti vlogo vseh žensk in deklc.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-5.-dose%04%8di-enakost-spolov-ter-krepiti-vlogo-vseh-%05%beensk-in-deklic>.
- Statistični urad RS. (2023f). *Cilj 6. Vsem zagotoviti dostop do vode in sanitarne ureditve ter poskrbeti za trajnostno gospodarjenje z vodnimi viri.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-6.-vsem-zagotoviti-dostop-do-vode-in-sanitarne-ureditve-ter-poskrbeti-za-trajnostno-gospodarjenje-z-vodnimi-viri>.
- Statistični urad RS. (2023g). *Cilj 7. Vsem zagotoviti dostop do cenovno sprejemljivih, zanesljivih, trajnostnih in sodobnih virov energije.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-7.-vsem-zagotoviti-dostop-do-cenovno-sprejemljivih-zanesljivih-trajnostnih-in-sodobnih-virov-energije>.
- Statistični urad RS. (2023h). *Cilj 8. Spodbujati trajnostno, vključujočo in vzdržno gospodarsko rast, polno in produktivno zaposlenost ter dostojno delo za vse.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-8.-spodbujati-trajnostno-vklju%04%8dujo%04%8do-in-vzdr%05%beno-gospodarsko-rast-polno-in-produktivno-zaposlenost-ter-dostojno-delo-za-vse>.
- Statistični urad RS. (2023i). *Cilj 9. Zgraditi vzdržljivo infrastrukturo, spodbujati vključujočo in trajnostno industrializacijo ter pospeševati inovacije.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-9.-zgraditi-vzdr%05%0beljivo-infrastrukturo-spodbujati-vklju%04%8dujo%04%8do-in-trajnostno-industrializacijo-ter-pospe%05%0a1evati-inovacije>.
- Statistični urad RS. (2023j). *Cilj 10. Zmanjšati neenakosti znotraj držav in med njimi.* Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-10.-zmanj%05%0a1ati-neeakosti-znotraj-dr%05%0beav-in-med-njimi>.
- Statistični urad RS. (2023k). *Cilj 11. Poskrbeti za odprta, varna, vzdržljiva in trajnostna mesta in naselja.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-11.-poskrbeti-za-odprta-varna-vzdr%05%0beljiva-in-trajnostna-mesta-in-naselja>.
- Statistični urad RS. (2023l). *Cilj 12. Zagotoviti trajnostne načine proizvodnje in porabe.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-12.-zagotoviti-trajnostne-na%04%8dine-proizvodnje-in-porabe>.
- Statistični urad RS. (2023m). *Cilj 13. Sprejeti nujne ukrepe za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-13.-sprejeti-nujne-ukrepe-za-boj-proti-podnebnim-spremembam-in-njihovim-posledicam>.
- Statistični urad RS. (2023n). *Cilj 14. Ohranjati in vzdržno uporabljati oceane, morja in morske vire za trajnostni razvoj.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-14.-ohranjati-in-vzdr%05%beno-uporabljati-oceane-morja-in-morske-vire-za-trajnostni-razvoj>.
- Statistični urad RS. (2023o). *Cilj 15. Varovati in obnoviti kopenske ekosisteme ter spodbujati njihovo trajnostno rabo, trajnostno gospodariti z gozdovi, boriti se proti širjenju puščav, preprečiti degradacijo zemljišč in obrniti ta pojav ter preprečiti izgubo biotske raznovrstnosti.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-15.-varovati-in-obnoviti-kopenske-ekosisteme-ter-spodbujati-njihovo-trajnostno-rabo-trajnostno-gospodariti-z-gozdovi-boriti-se-proti-%05%0a1irjenju-pu%05%0a1%04%8dav-prepre%04%8diti-degradacijo-zemlji%05%0a1%0c4%8d-in-obrniti-ta-pojav-ter-prepre%04%8diti-izgubo-biotske-raznovrstnosti>.
- Statistični urad RS. (2023p). *Cilj 16. Spodbujati miroljubne in odprte družbe za trajnostni razvoj, vsem omogočiti dostop do pravnega varstva ter oblikovati učinkovite, odgovorne in odprte ustanove na vseh ravneh.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-16.-spodbujati-miroljubne-in-vklju%04%8dujo%04%8de-dru%05%0bebe-za-trajnostni-razvoj-vsem-omogo%04%8diti-dostop-do-pravnega-varstva-ter-oblikovati-u%04%8dinkovite-odgovorne-in-odprte-ustanove-na-vseh-ravneh>.
- Statistični urad RS. (2023r). *Cilj 17. Okrepiti načine in sredstva za izvajanje ciljev ter oživiti globalno partnerstvo za trajnostni razvoj.* Dosegljivo 13. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-17.-okrepiti-na%04%8dine-in-sredstva-za-izvajanje-ciljev-ter-o%05%0beviti-globalno-partnersvo-za-trajnostni-razvoj>.

- Statistični urad RS. (2024). *Kazalniki SGD*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%0c5%0a1%0c4%08dine-povsod-po-svetu>.
- Tesla. (2022). *Impact Report 2022*. Dosegljivo 16. avgusta 2024 na: https://www.tesla.com/ns_videos/2022-tesla-impact-report.pdf.
- Tiwari S., & Lai Nguyen, T. P. (2024). Towards družbe equity and sustainable economic prosperity through ecotourism: A case of caste diversified community along Annapurna Sanctuary trail (AST), Nepal. *World Development Perspectives*, 34, 1–11.
- UN Global Compact. (2024). *Supply Chain Sustainability*. Dosegljivo 9. avgusta 2024 na: <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/supply-chain/>.
- Unilever. (2024). *Sustainable and regenerative sourcing*. Dosegljivo 12. avgusta 2024 na: <https://www.unilever.com/sustainability/nature/sustainable-and-regenerative-sourcing/>.
- United Nations. (2022). *Guidance on Core Indicators for Sustainability and SDG Impact Reporting*. Dosegljivo 17. avgusta 2024 na: https://unctad.org/system/files/official-document/diae2022d1_en.pdf.
- United Nations. (2024a). *The 17 goals*. Dosegljivo 9. avgusta 2024 na: <https://sdgs.un.org/goals>.
- United Nations. (2024b). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Dosegljivo 9. avgusta 2024 na: <https://sdgs.un.org/2030agenda>.
- Veldwijk, J. (2020). *The Role of Sustainability in Customer Loyalty*. Dosegljivo 23. avgusta 2024 na: <https://customerthink.com/the-role-of-sustainability-in-customer-loyalty/>.
- Vivien, S. (2023). Sustainable development: balancing economic prosperity and environmental concerns. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 24(4), 1–3.
- Walmart Corporate News and Information. (2024). *Product Supply Chain Sustainability*. Dosegljivo 6. avgusta 2024 na: <https://corporate.walmart.com/purpose/esgreport/environmental/product-supply-chain-sustainability>.
- Wang Y, Ni T, He B, & Xu J. (2024). Life cycle environmental impact assessment of natural gas distributed energy system. *Scientific Reports*, 14(1), 3292.
- Wei, D., & Chase, M. (2018). *Climate and Supply Chain: The Business Case for Action*. San Francisco: BSR
- WHO. (2024). *Sustainable Development Goals*. Dosegljivo 20. avgusta 2024 na: <https://www.who.int/europe/about-us/our-work/sustainable-development-goals>
- World Resources Institute. (2020). *Report: How Partnerships Accelerate Sustainable Development Goals: A Time for Transformative Partnerships*. Dosegljivo 10. avgusta 2024 na: <https://www.wri.org/research/time-transformative-partnerships>.
- Yu K., Song, Y., Lin, J., & Qu, S. (2024). Evaluating complementarities among urban water, energy, infrastructure, and družbe Sustainable Development Goals in China. *Journal of Environmental Sciences*, 149, 585–597.

Naslov v angleškem jeziku

Guiding Sustainable Business Development: Editorial Introduction

O avtoricah

Dr. **Maja Rožman** je docentka za področje kvantitativnih metod v poslovnih vedah na Univerzi v Mariboru, Ekonomsko-poslovni fakulteti, na Katedri za kvantitativne ekonomske analize. Njeno raziskovalno delo se osredotoča na modeliranje strukturnih enačb ter na sodobne izzive upravljanja v organizacijah. Zanimajo jo kvantitativne metode v ekonomiji in poslovnih vedah. Njeno raziskovalno delo na tujih univerzah je bilo opravljeno na Univerzi v Zadarju na oddelku za ekonomijo. Kot raziskovalka in članica Inštituta za operacijske raziskave je vključena v več mednarodnih in tržnih raziskovalnih projektov. Prav tako vodi manjše domače projekte za gospodarstvo in nekatere projekte, kjer je povezana z mednarodnimi tokovi raziskovanja.

Dr. **Tjaša Štrukelj** je izredna profesorica za področje Upravljanje in strateški management na Univerzi v Mariboru, Ekonomsko-poslovni fakulteti (UM EPF), Katedra za strateški management in politiko podjetja. Je članica Senata Fakultete UM EPF (2020-) in Komisije za znanstveno-raziskovalne zadeve UM EPF (2023-). Je (so)avtorica številnih člankov (<http://www.cobiss.si/>, 16338). Aktivno sodeluje v raziskovalnem programu Podjetništvo za inovativno družbo; je članica programskega odbora več mednarodnih revij; članica Slovenske akademije za management; Path to Integrity (P2I) community vodja za Slovenijo; pooblaščenka za trajnostni razvoj na EPF. Leta 2024 jo je IRDO Inštitut za razvoj družbene odgovornosti izbral za Strateginjo leta za trajnostni razvoj in družbeno odgovornost.

